

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ «СПІР ПРО ПРАВО» В РОЗРІЗІ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА

Дайджест судової практики
для адвокатів

КИЇВ-2021

Зміст

ПЕРЕЛІК УЖИВАНИХ СКОРОЧЕНЬ

1	ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ).....	4
1.1	Справа № 910/4658/20 про банкрутство ТОВ «Ринок сільськогосподарської продукції «Столичний».....	4
1.2	Справа № 910/16413/19 про банкрутство ТОВ «Запоріжжяінвест».....	7
1.3	Справа №911/593/20 про банкрутство ПрАТ «Білоцерківська теплоелектроцентрально».....	10
1.4	Справа №922/1174/20 про банкрутство Торгівельно-комерційного товариства з іноземними інвестиціями фірма «Харків-Москва».....	12
1.5	Справа №910/5799/20 про банкрутство ПрАТ «Міські інвестиції».....	15
1.6	Справа №910/14647/10 про банкрутство ПрАТ «Полтавхіммаш».....	18
1.7	Справа №910/1678/20 про банкрутство ТОВ «Гідробуд Україна».....	23
1.8	Справа №911/2042/20 про банкрутство ТОВ «Бора Солар».....	26
1.9	Справа №911/1922/20 про банкрутство ТОВ «Каліпсо Солар».....	30
2	СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО.....	33
2.1	Справа №915/36/20 про банкрутство ТОВ «Діонісій VN».....	33
2.2	Справа №910/16246/18 про банкрутство ПрАТ «Спільне українсько-казахстансько-російське підприємство з виробництва ядерного палива».....	35
2.3	Справа №904/3074/20 про банкрутство ТОВ «КОМ-ОД».....	37

3	ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО).....	42
3.1	Справа №916/3619/19 про банкрутство ТОВ «Авіакомпанія «Чорноморські авіалінії».....	42
3.2	Справа №916/6210/20 про банкрутство ТОВ «Пілар».....	45
3.3	Справа №904/5819/20 про банкрутство ТОВ «Львівські автобусні заводи».....	48

ПЕРЕЛІК УЖИВАНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВС – ВС;

ГПК України – Господарський процесуальний кодекс України;

ЄДРСР – Єдиний державний реєстр судових рішень

ЗУ – Закон України

Закон про банкрутство – Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;

КГС ВС – Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду;

КУзПБ – Кодекс України з процедур банкрутства;

ЦК України – Цивільний кодекс України.

1.ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

1.1.Справа №910/4658/20 про банкрутство ТОВ «Ринок сільськогосподарської продукції «Столичний»

Фабула справи

06.04.2020 від ініціюючого Кредитора до господарського суду першої інстанції надійшла заява про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника; 14.04.2020 від іншого Кредитора надійшла заява про приєднання до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство. Місцевий господарський суд ухвалою від 24.04.2020 провадження у справі відкрив, визнав грошові вимоги ініціюючого кредитора у розмірі 28,2 млн грн, визнав грошові вимоги кредитора, який приєднався до заяви, у розмірі 79,5 млн грн. Апеляційний господарський суд постановою від 18.06.2020 апеляційну скаргу Боржника задовольнив, скасував ухвалу суду першої інстанції та прийняв нове рішення, яким у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника відмовив, дійшовши висновку про передчасність відкриття провадження у справі про банкрутство та зазначив, що грошові вимоги ініціюючого кредитора та кредитора, в який приєднався до заяви, носять спірний

характер, оскільки стосовно них відсутнє судове рішення і їх не визнає та повністю заперечує боржник.

Також апеляційний господарський суд зазначив, що у провадженні місцевого господарського суду знаходиться справа №910/8466/20 за позовом Боржника до ініціюючого кредитора про визнання недійсними Договорів про надання поворотної фінансової допомоги від 23.04.2019 та від 13.05.2019, укладених ініціюючим кредитором та Боржником, на підставі яких виникли та заявлені грошові вимоги ініціюючого кредитора на загальну суму 28,2 млн грн, а також справа №910/3247/20 за позовом Боржника до кредитора, який приєднався до заяви, про визнання недійсними Договору позики від 20.12.2014 та додаткових угод до нього. Суд дійшов висновку, що грошові вимоги ініціюючого кредитора та кредитора, який приєднався до заяви, заявлені на підставі договорів, дійсність яких є предметом спору у справі №910/8466/20 та №910/3247/20, отже, спори в наведених справах безпосередньо впливають на вирішення питання щодо існування заборгованості Боржника перед Кредиторами. На думку суду апеляційної інстанції, спори, які розглядаються судом в господарських справах

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

№ 910/8466/20 та № 910/3247/20, безпосередньо стосуються заборгованості Боржника перед Кредиторами, на підставі якої останні подали заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, що додатково підтверджує спірність таких вимог, і, як наслідок, є перешкодою для відкриття справи про банкрутство. **ВС залишив постанову апеляційного господарського суду без змін, указавши, що вважає обґрунтованим висновок апеляційного господарського суду про те, що спори, які розглядаються судом в господарських справах № 910/8466/20 та № 910/3247/20, безпосередньо впливають на вирішення питання щодо існування заборгованості боржника перед кредиторами, на підставі якої кредитори подали заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, що підтверджує спірність таких вимог, і, як наслідок, є перешкодою для відкриття справи про банкрутство; при цьому, провадження у справі № 910/3247/20 було відкрито до відкриття провадження у справі № 910/4658/20 про банкрутство Боржника.**

ПОЗИЦІЯ ВС

Висновки щодо застосування норми права

95. Заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову, предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються вимоги кредитора, що подано до суду до подання заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство, беззаперечно свідчить про наявність спору про право відповідно до положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи і висновків судів першої й апеляційної інстанцій

64. Порядок відкриття провадження у справі про банкрутство регламентований статтею 39 КУзПБ.

65. При цьому, **відповідно до положень КУзПБ, законодавець, на відміну від Закону про банкрутство, відмовився від таких умов відкриття провадження у справі про банкрутство, як**

обґрунтування ініціюючим кредитором (чи декількома кредиторами у випадку подання єдиної заяви про відкриття процедури банкрутства) **доказів відкриття виконавчого провадження не менше трьох місяців до моменту відкриття процедури банкрутства, а також мінімального сукупного розміру безспірних вимог кредитора (кредиторів), що становив не менше трьохсот розмірів мінімальних заробітних плат.**

67. Положення частин першої–п'ятої статті 39 КУзПБ передбачають, що **перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.** Неявка на підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. У разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв й одна з них прийнята судом до розгляду, інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи й розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі у порядку, передбаченому цією статтею. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

68. Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; *установлення наявності спору про право*; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

69. Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч.6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

70. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

71. Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄРСР, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

72. Можливість боржнику подати відзив на заяву про відкриття провадження у справі та викласти свої заперечення щодо вимог заявника (заявників) надана положеннями статті 36 КУзПБ.

73. ВС зауважує, що заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову (предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються вимоги кредитора), що подано до суду до подання заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство беззаперечно свідчить про наявність спору про право, у розумінні положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

74. При цьому ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, зокрема, пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

75. Колегія суддів Касаційного господарського суду зазначає, що, зокрема, у постанові ВС від 06.08.2020 у справі № 910/126/20 за встановлених обставин, що боржником не надано суду відзиву на заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство, представники боржника не з'явилися в підготовчому судовому засіданні, а ухвала суду про прийняття заяви про відкриття справи про банкрутство з призначенням судового розгляду повернулася до місцевого господарського суду з відміткою АТ «Укрпошта» «за закінченням терміну зберігання», ВС дійшов висновку, що судами першої та апеляційної інстанцій не було досліджено обставин наявності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора, які б могли бути підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство згідно з ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

76. Крім того, у постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов наступного висновку: «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання, у кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУзПБ для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження».

77. У постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19 ВС дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора. Неврахування судами факту існування двох

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

спорів про право, є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

78.3 огляду на викладене, колегія судів зауважує, що встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є обов'язковою умовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

82. ..., колегія суддів ВС вважає обґрунтованим висновок апеляційного господарського суду про те, що спори, які розглядаються судом в господарських справах № 910/8466/20 та № 910/3247/20, безпосередньо впливають на вирішення питання щодо існування заборгованості боржника перед кредиторами, на підставі якої кредитори подали заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, що підтверджує спірність таких вимог, і, як наслідок, є перешкодою для відкриття справи про банкрутство.

83. При цьому, ВС звертає увагу, що провадження у справі № 910/3247/20 було відкрито місцевим господарським судом до відкриття провадження у справі № 910/4658/20 про банкрутство Боржника.

84. З огляду на викладене, ВС відхиляє доводи касаційної скарги ... про відсутність у цій справі спору про право як підставу для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство.

85. Колегія суддів ВС погоджується із висновком апеляційного господарського суду про передчасність відкриття провадження у справі про банкрутство та прийняттям нового рішення про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника.

1.2.Справа № 910/16413/19 про банкрутство ТОВ «Запоріжжя Інвест»

Фабула справи.

У листопаді 2019 року Фінансова компанія звернулася до господарського суду із заявою про визнання Товариства-1 (Боржник) банкрутом, мотивуючи заяву непогашеною заборгованістю в розмірі 13 млн грн; до заяви в копіях були додані: рішення суду від 03.04.2019 у справі № 374/82/19 про задоволення позову про стягнення заборгованості; договір про відступлення права вимоги від 04.04.2019, відповідно до якого Фінансова компанія набула право вимоги; ухвала суду від 16.07.2019 про заміну сторони у зобов'язанні, постанова про відкриття виконавчого провадження від 19.07.2019. Товариство-2 подало заперечення на заяву, посилаючись на те, що відповідно до вимог Фінансової компанії вбачається спір про право; указувало, що за його апеляційною скаргою на рішення міського суду від 03.04.2019 у справі № 374/82/19 апеляційним судом відкрито апеляційне провадження, а отже, це рішення не набрало законної сили та заперечувало грошові вимоги до Боржника. Місцевий господарський суд ухвалою 11.12.2019 відкрив провадження у справі про банкрутство; щодо заперечень Товариства – 2 вказав, що не вбачає за можливе надавати їм оцінку, оскільки відповідно до ст. 42, 46 ГПК України подавати пояснення та інші документи у справі мають право виключно учасники спору. Апеляційний господарський суд постановою 17.06.2020 ухвалу місцевого господарського суду скасував та прийняв нове рішення, яким у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника відмовив на підставі наявності невіршеного спору про право.

Апеляційний господарський суд установив, що 25.02.2020 постановою апеляційного суду у справі № 374/82/2019 задоволено апеляційну скаргу Товариства-2, рішення міського суду від 03.04.2019 у справі № 374/82/19 скасовано, ухвалено нове судове рішення, яким у задоволенні позову ОСОБА_2 до Боржника про стягнення 13 млн грн відмовлено; у постанові апеляційного суду від 25.02.2020 у справі № 374/82/2019 зазначено, що суд не

²ПОСТАНОВА 03.09.2020, Справа № 910/16413/19, ВС у складі колегії суддів КГС: головуєчий - Песков В.Г., судді: Катеринчук Л.Й., Погребняк В.Я., [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/91340997>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

приймає до уваги доводи ОСОБА_2 про те, що не порушуються права апелянта з огляду на те, що Товариство-2 є власником об'єктів нерухомого майна, що підтверджується постановою апеляційного суду від 23.07.2019 (справа №374/69/19), стосовно якого 27.02.2019 нотаріус посвідчив договір купівлі-продажу і на підставі якого зареєстрував право власності на нього за Боржником; порушення прав, свобод та інтересів Товариства-2 полягає в тому, що задоволення вимоги про стягнення 13 млн грн з Боржника, за яким наразі в державному реєстрі речових прав на нерухоме майно зареєстроване нерухоме майно, має мету в порядку виконання судового рішення звернути стягнення на нерухоме майно, що унеможливить Товариству-2 відновити своє порушене право власності» на спірне нерухоме майно. **ВС** залишив постанову апеляційного господарського суду без змін, **указавши, що наявність спору про право між заявником та Боржником є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство на підставі частини 6 статті 39 КУзПБ, ураховуючи те, що на момент звернення Фінансової компанії із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (20.11.2019) та на час винесення ухвали суду першої інстанції про відкриття провадження у справі про банкрутство від 11.12.2019 вимоги кредитора свідчили про наявність спору про право, який підлягав вирішенню в порядку позовного провадження; місцевий господарський суд, перевіряючи обґрунтованість вимог заявника та з'ясовуючи наявність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, не був позбавлений права та можливості на підставі відкритих даних ЄДРСР самостійно перевірити оскарження в апеляційному та/або касаційному порядку судового рішення, на якому ґрунтуються вимоги ініціюючого кредитора та набрання таким рішенням законної сили.**

ПОЗИЦІЯ ВС

Висновки щодо застосування норми права

73. Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного

провадження.

74. Відсутність спору про право у розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

75. Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи і висновків судів першої й апеляційної інстанцій

47. Положення ч. 1 - 5 ст. 39 КУзПБ передбачають, що **перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.** Неявка в підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. **Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість.** У разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв і одна з

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

них прийнята судом до розгляду, то інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи і розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі відповідно до порядку, передбаченому цією статтею. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

48. Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; *установлення наявності спору про право*; *установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання* у справі.

49. Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

50. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

51. Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄДРСР, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

52. При цьому ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як то пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи у позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

53. У постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов наступного висновку: «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання у кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУзПБ для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження».

54. У постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19 ВС дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право, є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

55. Колегія судів зауважує, що встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є обов'язковою умовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. *Аналогічних висновків дійшов ВС у постанові від 13.08.2020 у справі №910/4658/20.*

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВИДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

1.3. Справа №911/593/20 про банкрутство ПрАТ «Білоцерківська теплоелектроцентрально»³

Фабула справи

Фінансова компанія звернулася до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника у зв'язку з неспроможністю останнього сплатити заборгованість за Кредитним договором, право вимоги за яким Фінансова компанія набула на підставі договору про відступлення права вимоги, укладеного з Банком за наслідком електронних публічних торгів з реалізації у 2019 році пулу активів Банку. У відзиві на заяву Боржник зазначив, що між Кредитором та Боржником існує спір про право щодо наявності заборгованості, який вирішується в порядку позовного провадження в іншій справі №911/445/19, рішення по якій не прийнято, триває проведення призначеної судом економічної експертизи. Також Боржник указував на існування судових спорів щодо законності переходу прав вимоги до Фінансової компанії за Кредитним договором, справа №910/2709/20, рішення у якій також не прийнято. Місцевий господарський суд ухвалою від 14.04.2020 провадження у справі про банкрутство відкрив, визнавши доведеними обставини щодо наявності у Боржника заборгованості; відхиляючи доводи Боржника про наявність спору про право зазначив про те, що наявність провадження у справі №911/445/19 про стягнення заборгованості за кредитним договором, не виключає можливість здійснення провадження у справі про банкрутство боржника. Апеляційний суд 24.06.2020 прийняв нове рішення, яким відмовив у відкритті провадження у справі про банкрутство; постанова мотивована тим, що станом на дату звернення Фінансової компанії з заявою і постановлення оскаржуваної, заборгованість є предметом дослідження та судової перевірки у справі № 911/445/19, що вказує на помилковість висновків місцевого

суду про відкриття провадження у справі про банкрутство.

Також Апеляційний суд вказав, що судом першої інстанції залишено поза увагою наявність судового спору щодо законності проведення електронних торгів та укладення на основі їхнього результату Договору про відступлення прав вимоги від 06.12.2019, який розглядається господарським судом у справі №910/2709/20. ВС залишив постанову апеляційного господарського суду без змін, указавши, що є обґрунтованим висновок апеляційного господарського суду про те, що спір, який розглядаються судом в господарській справі № 911/445/19, безпосередньо впливає на вирішення питання щодо дійсного розміру заборгованості перед кредитором, на підставі якої Фінансова компанія подала заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, що підтверджує спірність таких вимог, і, як наслідок, є перешкодою для відкриття справи про банкрутство та звернув увагу, що провадження у справі №911/445/19 було відкрито до відкриття провадження у справі №911/593/20 про банкрутство Боржника.

ПОЗИЦІЯ ВС

Висновки щодо застосування норми права

Заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову, предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються вимоги кредитора, що подано до суду до подання заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство, беззаперечно, свідчить про наявність спору про право в розумінні положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

³ПОСТАНОВА 16.09.2020, Справа № 911/593/20, ВС у складі колегії КГС: Огородніка К.М.- головуючого, Банаська О.О., Пєскова В.Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91785476>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи і висновків судів першої та апеляційної інстанцій

Положення частин першої - п'ятої статті 39 КУзПБ передбачають, що перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. Неявка на підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. У разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв й одна з них прийнята судом до розгляду, то інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи й розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі в порядку, передбаченому цією статтею. **За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про:** відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності

таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; *установлення наявності спору про право*; визначення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право, в розрізі процедури банкрутства полягає в відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора стосовно питань, що зазначені вище. Водночас відсутність будь-яких заперечень боржника з приводу зазначеної вимоги кредитора може свідчити про її визнання, а відтак, і про відсутність спору між сторонами про право.

При цьому ВС зауважує, що у суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

У постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов наступного висновку: «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання, у кредитора є можливість, окрім звернення до

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВИДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУзПБ, для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження (п. 28 постанови)».

У постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19 ВС дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

Колегія судів зауважує, що встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є обов'язковою умовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Аналогічних висновків дійшов ВС у постановках від 13.08.2020 у справі №910/4658/20, від 19.08.2020 у справі № 910/2522/20, від 03.09.2020 у справі № 910/4658/20.

Спір у справі №911/445/19 станом на дату проведення підготовчого засідання не вирішений, розмір заборгованості Боржника не встановлено.

Ураховуючи викладене, колегія суддів ВС погоджується із висновком апеляційного господарського суду про те, що наявність спору про право між заявником та боржником є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство на підставі ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

1.4. Справа №922/1174/20 про банкрутство Торгівельно - комерційного ТОВ з іноземними інвестиціями фірма «Харків - Москва»

Фабула справи

У квітні 2020 року Товариство звернулося до господарського суду із заявою про порушення провадження у справі про банкрутство Боржника; заява обґрунтована наявністю заборгованості в розмірі 42,5 тис. грн за договором оренди приміщення. Місцевий господарський суд провадження у справі відкрив, відмовивши боржнику в клопотанні про надання додаткового терміну для подачі відзиву; відкриття справи мотивовано тим, що заява кредитора відповідає вимогам ст. 34 КУзПБ, зокрема, суд виходив із наявності невиконаного грошового зобов'язання боржника перед кредитором за договором оренди, термін виконання якого настав, підтверджена належними доказами; представники боржника, стверджуючи про платоспроможність боржника станом на момент підготовчого засідання, не надали доказів сплати наявної заборгованості перед кредитором; передбачені ч. 6 ст. 39 КУзПБ підстави для відмови у відкритті провадження у справі відсутні. Відмовляючи у клопотанні Боржника (від 24.04.2020) про надання додаткового терміну для подачі відзиву суд першої інстанції, зазначив, що ним учинено всі дії для надання Боржнику можливості реалізації права для подання відзиву та суд не вбачає підстав для надання додаткового терміну, оскільки зазначені дії можуть бути розцінені як надання судом переваги боржнику перед правами кредитора з урахуванням заперечень кредитора щодо надання такого терміну. Апеляційний господарський суд постановою від 11.06.2020 ухвалу місцевого господарського суду скасував та прийняв нове рішення, яким у відкритті провадження у справі про банкрутство відмовив, урахувавши надання боржником до суду першої інстанції доказів наявності спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження (ініціювання справи про банкрутство на підставі договору оренди приміщення та акту приймання-передачі майна в оренду від 01.11.2019, підписаного зі сторони Боржника

⁴ПОСТАНОВА 15.10.2020, Справа №922/1174/20, ВС у складі колегії суддів КГС: Банасько О. О. - головуєчий, Васьковський О. В., Ткаченко Н. Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92439967>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

ОСОБА_, повноваження якого як директора товариства в ЄДР з'явилися з 28.10.2019 та послідовно і беззаперечно не визнаються зі сторони Боржника, як і не визнається факт укладення цього договору, його виконання та наявність будь-яких договірних відносин з ініціюючим кредитором); узято до уваги надані Боржником документи на підтвердження його доводів щодо відсутності договірних правовідносин із кредитором та недійсності (фіктивності) договору оренди (ініціювання кримінального провадження за фактом зміни керівника Боржника, скасування наказом Мін'юсту реєстраційних дій у ЄДР та рішень у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно» на підставі висновку Комісії з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації від 28.11.2019 реєстраційної дії від 28.10.2019, проведеної на підставі рішення загальних зборів Боржника від 28.10.2019, щодо призначення на посаду директора ОСОБА_2, поданням Боржником позову про визнання недійсним договору про надання послуг (оренди приміщення) від 01.11.2019 № 12/19 недійсним). **ВС залишив постанову апеляційного суду без змін**, указавши, що аналіз в сукупності фактів щодо підписання договору оренди, акту приймання-передачі нерухомого майна в оренду від 01.11.2019 особою, яка набула повноваження директора з 28.10.2019 на підставі реєстраційної дії, яку було скасовано в ЄДР, з урахуванням того, що стосовно зміни керівника Боржника здійснюється досудове розслідування в кримінальному провадженні, свідчить про обґрунтованість висновку апеляційного господарського суду, а також про те, що кредиторські вимоги Товариства (ініціюючий кредитор), які ґрунтуються на договорі про надання послуг (оренди приміщення) від 01.11.2019 з погодженням повної передоплати за весь період дії договору, борг за яким в розмірі 42,5 тис. грн на претензію від 18.12.2019 визнано у повному обсязі у відповіді на претензію від 20.12.2019 (підписант ОСОБА_) за обставин невизнання боржником як факту його підписання, так і факту його виконання і фактичного користування нерухомим майном, свідчать про наявність спору про право, який

підлягає вирішенню у порядку саме позовного провадження і як наслідок є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство.

ПОЗИЦІЯ ВС

Висновки щодо застосування норм права

122. Системний аналіз статей 1, 8, 34, 39 КУзПБ свідчить, що правовими підставами для відкриття провадження у справі про банкрутство є: наявність грошового зобов'язання боржника перед кредитором, строк виконання якого вплив на дату звернення кредитора до суду; відсутність між кредитором та боржником спору про право стосовно заявлених вимог; до підготовчого засідання суду вимоги кредитора (кредиторів) боржником у повному обсязі не задоволені.

123. Завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

124. Законодавство не містить переліку будь-яких критеріїв для висновку про існування спору про право, тому в кожному конкретному випадку залежно від змісту правовідносин суд повинен оцінити форму вираження відповідної незгоди учасників провадження на предмет існування спору.

125. Установлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є необхідною передумовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи й висновків суду апеляційної інстанції

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

83. Однією з підстав для відмови у відкритті провадження у справі відповідно до положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ, визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

84. Спір про право – це формально визнана суперечність між суб'єктами цивільного права, що виникла за фактом порушення або оспорювання суб'єктивних прав однією стороною цивільних правовідносин іншою і яка потребує врегулювання самими сторонами або вирішення судом.

85. Отже, під спором про право необхідно розуміти певний стан суб'єктивного права, який суттю суперечності, конфлікту, протиборства сторін.

86. Суд зауважує, що поняття «спору про право» має розглядатися не суто технічно, йому слід надавати сутнісного, а не формального значення.

87. Тому, вирішуючи питання чи свідчить вимога кредитора (кредиторів) про наявність спору про право, слід ураховувати, що спір про право виникає з матеріальних правовідносин і характеризується наявністю розбіжностей (суперечностей) між суб'єктами правовідносин з приводу їхніх прав та обов'язків та неможливістю їх здійснення без усунення перешкод у судовому порядку. Спір про право може мати місце також у випадку, коли на шляху здійснення особою права виникають перешкоди, які можуть бути усунуті за допомогою суду.

88. Отже, спір про право пов'язаний виключно з порушенням, оспоренням або невизнанням, а також не доведенням суб'єктивного права, при якому існують конкретні особи, що перешкоджають у реалізації права.

89. Здійснюючи розгляд спорів про право, суд установлює наявність чи відсутність певних обставин (юридичних фактів). За відсутності цих елементів не може бути спору про право.

90. Юридичні факти – це певні життєві обставини, із якими норми права пов'язують виникнення, зміну або припинення правовідносин.

91. Якщо в підготовчому засіданні буде з'ясовано, що між ініціюючим кредитором та боржником існують суперечки з приводу їхніх прав та обов'язків, що, вочевидь, ставить під сумнів вимогу кредитора, і їхнє вирішення можливе виключно шляхом установлення об'єктивної істини, що, у свою чергу, покладає на суд обов'язок ужити всіх визначених законом заходів до всебічного, повного та об'єктивного з'ясування дійсних прав і обов'язків сторін, у тому числі, із застосуванням інституту доказів і доказування, що притаманно саме для справ позовного провадження, господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі про банкрутство.

92. Законодавство не містить переліку будь-яких критеріїв для висновку про існування спору про право, тому в кожному конкретному випадку залежно від змісту правовідносин суд повинен оцінити форму вираження відповідної незгоди учасників провадження на предмет існування такого спору.

93. Отже, на дату проведення підготовчого засідання всі суперечності між кредитором та боржником щодо їхніх прав та обов'язків мають бути ними усунені самостійно або вирішені в судовому порядку з ухваленням судового рішення. Вимоги ініціюючого кредитора до боржника мають бути безспірними, тобто ґрунтуватися на первинних документах, які беззаперечно підтверджували би дійсний розмір заборгованості, правомірність підстави її виникнення та доводили б прострочення виконання грошового зобов'язання боржника. У такому разі безспірність не слід обов'язково пов'язувати (ототожнювати), ставити в залежність із наявністю судового рішення.

94. Варто зауважити, що відповідно до ч. 6 ст. 39 КУзПБ, підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство є наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження жодним чином не визначає підставою для такої відмови існування рішень, які набрали законної сили, отже, наявність остаточного рішення в цьому спорі не є обов'язковою. У цьому випадку достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

вимоги кредитора (аналогічної позиції дотримується КГС ВС постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19).

95. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

96. Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄДРСР, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище (висновок викладений КГС ВС у п. 71 постанови від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, п. 51 постанови від 03.09.2020 у справі N 910/4658/20 та постанові від 16.09.2020 у справі № 911/593/20).

97. Отже, установлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є необхідною передумовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Протилежне матиме наслідком відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

109. Суд акцентує увагу, що, зважаючи на відсутність визначення законодавством вичерпного переліку критеріїв, виходячи з яких можна дійти висновку про існування спору про право, при з'ясуванні відповідного питання в кожному конкретному випадку залежно від змісту правовідносин необхідно оцінювати форму вираження відповідної незгоди учасників провадження на предмет існування спору з урахуванням усієї сукупності доказів та аргументів, наведених в обґрунтування відповідних доводів цими учасниками.

113. ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання

відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

114. Ураховуючи наведене, суд погоджується із висновком апеляційного господарського суду про передчасність відкриття місцевим господарським судом провадження у справі про банкрутство та прийняття нового рішення про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

115. Такі висновки суду апеляційної інстанції узгоджуються з практикою ВС, наведеною скаргником в якості підстав касаційного оскарження постанови апеляційного господарського суду, та жодним чином не суперечать цій практиці. При цьому в оскаржуваній постанові судом апеляційної інстанції не робився висновок щодо обов'язку для ініціюючого кредитора доводити неможливість виконання боржником майнових зобов'язань. Навпаки, при з'ясуванні наявності спору про право суд апеляційної інстанції виходив з оцінки сукупності наявних у матеріалах справи доказів, наданих учасника в обґрунтування своїх доводів щодо цього питання.

1.5. Справа №910/5799/20 про банкрутство ПрАТ «Міські інвестиції»⁵

Фабула справи

У квітні 2020 року Товариство звернулось до Господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, яка обґрунтована заборгованістю за кредитним договором на

⁵ПОСТАНОВА 25.11.2020, Справа № 910/5799/20, ВС у складі колегії КГС : Ткаченко Н. Г. - головуєчий, Жуков С. В., Огороднік К. М., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93217005>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

загальну суму 9,4 млн грн, із яких 6,7 млн грн – заборгованість за кредитом, 2,6 млн грн – заборгованість за відсотками. **Місцевий господарський суд** ухвалою від 13.05.2020 **відкрив провадження** у справі про банкрутство, визнавши доведеними обставини щодо наявності в боржника перед кредитором заборгованості на заявлену суму, а також дійшов висновку про відсутність визначених в ч. 6 ст. 39 КУзПБ підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство. **Апеляційний господарський суд** прийняв нове рішення, яким **відмовив у відкритті** провадження у справі про банкрутство. Постанова апеляційного суду мотивована тим, що станом на дату звернення ініціюючого кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство та на час винесення ухвали про відкриття провадження у справі вимоги кредитора свідчили про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження, зокрема, у справі №910/18454/19 за позовом Товариства про стягнення з Боржника заборгованості за кредитним договором на загальну суму 9,4 млн грн., у зв'язку із чим апеляційний суд зазначив про помилковість висновків місцевого суду щодо відсутності визначених в ч. 6 ст. 39 КУзПБ підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника. Крім того, у постанові апеляційного господарського суду зазначено, що боржник у судовому порядку оспорує правочин щодо відступлення Банком права вимоги за кредитним договором на користь Товариства (ініціюючий кредитор).

ПОЗИЦІЯ ВС

Відповідно до ч. ч. 1- 3, 5 ст. 39 КУзПБ перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо

провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

Підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство визначені в ч. 6 ст. 39 КУзПБ. Так, господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо: вимоги кредитора свідчать про **наявність спору про право**, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження; **вимоги кредитора (кредиторів) задоволені** боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

Отже, **завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є** перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про **наявність спору про право**, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

Правова позиція аналогічного змісту викладена КГС ВС в постановках від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, від 15.10.2020 у справі № 922/1174/20, від 16.09.2020 у справі № 911/593/20.

У постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19 ВС дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності в господарському суді двох спорів про право, результати вирішення яких можуть вплинути на розмір заявлених вимог ініціюючого кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

При цьому в у суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з такими особливостями позовного провадження, як пред'явлення позову, можливість подання зустрічного позову, склад учасників справи у позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

Як вбачається із матеріалів справи, а також, як установив суд апеляційної інстанції в провадженні місцевого господарського суду перебуває справа № 910/18454/19 за позовом Товариства (ініціюючий кредитор), яке є правонаступником Банку, до Боржника про стягнення заборгованості в розмірі 9,4 млн грн за договором кредитної лінії від 03.08.2016 № 095.

В оскаржуваній постанові також зазначено, що станом на час розгляду справи апеляційним судом справа № 910/18454/19 перебувала на стадії підготовчого провадження.

Тобто на момент звернення Товариства із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство та на час постановлення ухвали

суду першої інстанції про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника дійсний обсяг грошових вимог кредитора вирішувався в порядку позовного провадження в іншій справі.

Відтак апеляційний суд дійшов правильного висновку про те, що на час звернення Товариства із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника та на час постановлення судом першої інстанції ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство, вимоги кредитора свідчили про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження.

Ураховуючи наведене, ВС вважає обґрунтованими висновки апеляційного господарського суду про скасування ухвали суду першої інстанції про відкриття провадження у справі банкрутство та прийняття нового рішення, яким відмовлено у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Щодо аргументів Товариства про те, що апеляційний суд, скасовуючи ухвалу суду першої інстанції від 13.05.2020 не врахував, що провадження у справі № 09/3955/20 за позовом Боржника до Товариства про визнання недійсним договору про уступку права вимоги відкрито лише 09.06.2020, тобто після відкриття місцевим господарським судом провадження у справі про банкрутство Боржника слід зазначити наступне.

Як вбачається із змісту оскаржуваної постанови, в основу рішення про відмову Товариству у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника Апеляційний господарський суд поклав висновок про наявність між сторонами спору про право, що розглядається в межах позовного провадження у справі № 910/18454/19 за позовом Товариства до Боржника про стягнення заборгованості за договором кредитної лінії провадження, у якій було відкрито до постановлення місцевим господарським суд ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, що є достатньою самостійною підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство та, як правильно зазначив апеляційний суд,

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

помилково не взято до уваги судом першої інстанції.

1.6. Справа № 910/14647/19 про банкрутство ПрАТ «Полтавхіммаш»⁶

Фабула справи

У жовтні 2019 року ГУ ДПС звернулося до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника через неможливість останнього погасити наявну **кредиторську заборгованість** по сплаті податків та інших обов'язкових платежів на загальну суму **14,8 млн грн.** На підтвердження суми податкового боргу ГУ ДПС посилалося на судові рішення про стягнення з Боржника коштів та на направлені до банківських установ на виконання судових рішень інкасові доручення, які повернуто банківською установою без виконання. **Місцевий господарський суд** ухвалою від 15.07.2020 у відкритті провадження у справі про банкрутство відмовив у зв'язку із спроможністю боржника виконати свої грошові зобов'язання перед кредитором, а також наявністю спору про право; відповідно до Фінансового звіту Боржника станом на 31.12.2018 **балансова вартість активів** (майна) боржника **становила більше 200 млн. грн.**; крім того, була наявна заборгованість Держави перед Боржником із надмірно сплаченого податку на прибуток та **бюджетної заборгованості з ПДВ**, що підтверджена в судовому порядку, у загальному розмірі **16 млн грн.** Боржник звертався до податкового органу з заявою про погашення свого податкового боргу за рахунок надміру сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог на суму 14,8 млн грн та отримав відмову й звернувся до суду з позовом про зобов'язання вчинити дії, провадження за якими було відкрито 13.07.2020. **Апеляційний господарський суд** постановою від 29.10.2020 залишив ухвалу місцевого господарського суду без змін. **ВС** залишив касаційну скаргу без

задоволення, а судові рішення нижчих судів без змін, указавши, що суд першої інстанції, із яким погодився апеляційний суд, дійшов правильного висновку, що Боржник не відповідає законодавчому визначенню юридичної особи, яка неспроможна виконати свої грошові зобов'язання перед кредитором не інакше, як через застосування відповідних судових процедур банкрутства.

ПОЗИЦІЯ ВС

Системний аналіз ст. 1, 8, 34, 39 КУзПБ свідчить, що правовими підставами для відкриття провадження у справі про банкрутство є: наявність грошового зобов'язання боржника перед кредитором, термін виконання якого спливає на дату звернення кредитора до суду; відсутність між кредитором та боржником спору про право стосовно заявлених вимог; до підготовчого засідання суду вимоги кредитора (кредиторів) боржником у повному обсязі не задоволені. Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище. Водночас відсутність будь-яких заперечень боржника з приводу зазначеної вимоги кредитора може свідчити про її визнання, а відтак і про відсутність спору між сторонами про право.

При цьому, ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

У постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов наступного висновку: «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання в кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУЗПБ, для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження. (п. 28 постанови)». Колегія судів зауважує, що встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є обов'язковою умовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

Аналогічних правових висновків дійшов ВС у постановках від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19, від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, від 15.10.2020 у справі № 922/1174/20, від 16.09.2020 у справі № 911/593/20.

Відповідно до абз. 3 п. 87.1 ст. 87 ПК України, сплату грошових зобов'язань або погашення

податкового боргу платника податків з відповідного платежу може бути здійснено також: а) за рахунок надміру сплачених сум такого платежу (без заяви платника); б) за рахунок помилково та/або надміру сплачених сум з інших платежів (на підставі відповідної заяви платника) до відповідних бюджетів з урахуванням особливостей, визначених у п.43.4-1 ст. 43 цього Кодексу; в) за рахунок суми бюджетного відшкодування з ПДВ (на підставі відповідної заяви платника) до Державного бюджету України».

Як було встановлено судами попередніх інстанцій, на підставі наведеної норми ПК України, до винесення судом першої інстанції ухвали про відмову у відкритті провадження в цій справі про банкрутство, 30.06.2020 Боржник звертався до податкового органу з заявою про погашення свого податкового боргу за рахунок надміру сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог на суму 14,8 млн грн.

Надавши оцінку наведеним вище обставинам, суд першої інстанції, із яким погодився апеляційний суд, установив, що податковий борг Боржника, зазначений у заяві ГУ ДФС про відкриття провадження у справі про банкрутство, може бути погашений у повному обсязі за рахунок надмірно сплаченої Боржником суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог.

Водночас місцевим та апеляційними судами також встановлено, що, відповідно до Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва Боржника, станом на 31.12.2018 балансова вартість активів (майно) боржника становить більше 200 млн. грн.

Пунктом 87.2 ст. 87 ПК України визначено, що джерелами погашення податкового боргу платника податків є будь-яке майно такого платника податків з урахуванням обмежень, визначених цим Кодексом, а також іншими законодавчими актами.

Отже, надавши оцінку наявним і справі

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

доказам та доводам сторін у їхній сукупності, установивши, що навіть у разі не погашення в порядку п.87.2 ст. 87 ПК України за рахунок надмірно сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ у повному обсязі податкового боргу боржника, податкова заборгованість Боржника може бути погашена за рахунок майна боржника, суд першої інстанції, із яким погодився апеляційний суд, дійшов правильного висновку, що Боржник не відповідає законодавчому визначенню юридичної особи, яка неспроможна виконати свої грошові зобов'язання перед кредитором не інакше, як через застосування відповідних судових процедур банкрутства.

Крім того, як встановлено місцевим та апеляційним судом, у провадженні Окружного адміністративного суду знаходиться адміністративна справа № 640/15558/20 за позовом Боржника до ГУ ДФС, на обліку у якого перебуває боржник.

Апеляційним судом досліджено, що, звертаючись до адміністративного суду з вказаним позовом, Боржник зазначав про наявність заборгованості Держави з надмірно сплаченого податку на прибуток та бюджетної заборгованості з ПДВ, яка підтверджена в судовому порядку, у загальному розмірі 16 млн грн., а також про обставини надіслання на адресу податкового органу заяви про погашення податкового боргу за рахунок надмірно сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення зобов'язань зарахуванням зустрічних однорідних вимог.

Матеріали справи та встановлені судами попередніх інстанцій обставини свідчать про те, що спір, який розглядається судом в адміністративній справі № 640/15558/20, безпосередньо впливає на вирішення питання щодо заборгованості Боржника перед ГУ ДФС, на підставі якої останнє подало заяву про відкриття провадження в цій справі про банкрутство, що підтверджує спірність таких вимог, а відтак, свідчить про відсутність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство.

При цьому судами правильно застосовано ч. 6 ст. 39 КУзПБ, якою однією із підстав для

відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство визначено те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження.

Як з'ясовано попередніми судовими інстанціями, на момент постановлення оскаржуваної ухвали місцевого господарського суду про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство, так і станом на дату перегляду її в апеляційному порядку, спір у справі в адміністративній справі №640/15558/20 не вирішений.

Однак у контексті зазначеного, ВС висловив правову позицію про те, що ч. 6 ст.39 КУзПБ жодним чином не визначає підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство існування рішень, які набрали законної сили, отже, наявність остаточного рішення в такому спорі не є обов'язковою. Достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право, є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства (постанова від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19).

Ураховуючи викладене, наведені ГУ ДФС у касаційній скарзі аргументи зводяться до помилкового тлумачення скаржником норм чинного законодавства та не спростовують правомірних висновків місцевого й апеляційного судів про відсутність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника.

При цьому доводи заявника касаційної скарги про те, що судами попередніх інстанцій не надано належної оцінки тій обставині, що, відповідно до фабул справ №816/2707/14 та №816/667/15-а, ГУ ДПС не є в них стороною, а Боржник як платник податків перебуває на обліку в іншій ГУ ДПС, а відтак, спір про право саме між кредитором та боржником відсутній, відхиляються Верховним Судом, оскільки зазначені доводи були предметом дослідження й оцінки апеляційного суду та обґрунтовано відхилені як безпідставні і колегія суддів погоджується з цим.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

Як було встановлено вище, судовими рішення у справі №916/2707/14 та у справі №816/667/15-а було стягнуто з Державного бюджету України на користь Боржника надміру сплачені грошові зобов'язання з податку на прибуток у розмірі 6,9 млн грн та бюджетну заборгованість з ПДВ у розмірі 9,1 млн грн., відповідно.

Відповідно до ч. 2 ст. 45 Бюджетного кодексу України, Казначейство України веде бухгалтерський облік усіх надходжень Державного бюджету України та за поданням (висновком) органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, здійснює повернення коштів, помилково або надміру зарахованих до бюджету, перерахування компенсації частини суми штрафних (фінансових) санкцій покупцям (споживачам) за рахунок сплачених до державного бюджету сум штрафних (фінансових) санкцій, застосованих такими органами за наслідками проведеної перевірки за зверненням або скаргою покупця (споживача) про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій.

Згідно з п. п. 41.1.1 п. 41.1 ст. 41 ПК України, контролюючими органами є: податкові органи (центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) – щодо дотримання законодавства з питань оподаткування (крім випадків, визначених підпунктом 41.1.2 цього пункту), законодавства з питань сплати єдиного внеску, а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику чи його територіальні органи.

Умови повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань визначені у ст. 43 ПК України.

Пунктом 43.2 ст. 43 цього Кодексу встановлено, що в разі наявності в платника податків податкового боргу, повернення помилково та/або надміру сплаченої суми грошового зобов'язання на поточний рахунок такого платника податків в установі банку або шляхом повернення

готівковими коштами за чеком, у разі відсутності у платника податків рахунку в банку, проводиться лише після повного погашення такого податкового боргу платником податків.

Обов'язковою умовою для здійснення повернення сум грошового зобов'язання є подання платником податків заяви про таке повернення (крім повернення надміру утриманих (сплачених) сум податку з доходів фізичних осіб, які розраховуються контролюючим органом на підставі поданої платником податків податкової декларації за звітний календарний рік шляхом проведення перерахунку за загальним річним оподатковуваним доходом платника податку) протягом 1095 днів від дня виникнення помилково та/або надміру сплаченої суми (пункт 43.3 ст. 43 ПК України).

Відповідно до п. п. 43.4, 43.5 ст. 43 ПК України, **платник податків подає заяву** на повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань **у довільній формі**, де зазначає напрям перерахування коштів: на поточний рахунок платника податків в установі банку; на погашення грошового зобов'язання (податкового боргу) з інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, незалежно від виду бюджету; повернення готівковими коштами за чеком у разі відсутності у платника податків рахунку в банку.

Контролюючий орган не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення двадцятиденного строку з дня подання платником податків заяви готує висновок про повернення відповідних сум коштів із відповідного бюджету та подає його для виконання відповідному органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів.

На підставі отриманого висновку орган, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, протягом п'яти робочих днів здійснює повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань платникам податків у порядку, установленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВИДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

Контролюючий орган несе відповідальність, згідно із законом, за несвоєчасність передачі органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, для виконання висновку про повернення відповідних сум коштів з відповідного бюджету.

Згідно з п.43.6 ст. 43 ПК України, **повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань платникам податків здійснюється з бюджету, у який такі кошти були зараховані.**

Відповідно до п. 1 частини II Порядку інформаційної взаємодії Державної фіскальної служби України, її територіальних органів, Державної казначейської служби України, її територіальних органів, місцевих фінансових органів у процесі повернення платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України 11.02.2019 №60, повернення помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені у випадках, передбачених законодавством, здійснюється виключно на підставі заяви платника податку (за винятком повернення надміру утриманих (сплачених) сум податку на доходи фізичних осіб, які розраховуються територіальним органом ДФС на підставі поданої платником податків податкової декларації про майновий стан і доходи за звітний календарний рік шляхом проведення перерахунку за загальним річним оподатковуваним доходом платника податку (далі – податкова декларація)), поданої до територіального органу ДФС за місцем адміністрування (обліку) помилково та/або надміру сплаченої суми протягом 1095 днів від дня її виникнення.

Заява може бути подана платником до територіального органу ДФС в електронній формі за допомогою засобів інформаційно-телекомунікаційних систем та з дотриманням вимог законодавства у сферах захисту інформації, електронних довірчих послуг та електронного документообігу.

Отже, як правильно зазначив апеляційний суд, функція податкового органу полягає в тому, що на підставі поданих заявником (платником податків) документів та на підставі даних особових рахунків платників такий податковий орган готує висновок про повернення відповідних сум коштів із відповідного бюджету та подання його для виконання відповідному органіві, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів.

Виходячи з аналізу наведених норм та встановлених судами обставин справи, колегія суддів погоджується з висновком суду апеляційної інстанції, що у цьому випадку наведені вище обставини не змінюють фактичного статусу перерахованих Боржником надміру сплачених коштів і не позбавляють податковий орган, на обліку в якому на цей час знаходиться останній як платник податків, здійснити повернення надміру сплачених податків у порядку ст.43 ПК України та/або провести відповідне погашення податкового боргу Боржника за рахунок надміру сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення такого зобов'язання в порядку абз. 3 п.87.1ст. 87 ПК України.

Ураховуючи викладене, **проведення погашення податкового боргу Боржника за рахунок надмірно сплаченої суми податку на прибуток та суми бюджетного відшкодування з ПДВ шляхом припинення такого зобов'язання перед Державним бюджетом України в порядку абз. 3 п. 87.1 ст. 87 ПК України повинно відбутися незалежно від того, у якому податковому органі знаходиться на обліку платник податків.**

Наведені вище положення податкового законодавства з урахуванням конкретних обставин справи спростовують доводи скаржника про те, що звернення Боржника до суду із позовною заявою про визнання припиненими грошових зобов'язань шляхом зарахування зустрічних однорідних вимог не є свідченням спору про право саме між боржником і кредитором.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

1.7. Справа № 910/1678/20 про банкрутство ТОВ «Гідробуд Україна»⁷

Фабула справи

На переконання колегії суддів касаційної 05.02.2020 до господарського суду міста Києва звернувся Кредитор із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, у зв'язку з неспроможністю останнього сплатити заборгованість у розмірі 8,4 млн грн., яка ухвалою від 13.07.2020 була направлена за територіальною підсудністю до господарського суду Київської області й прийнята останнім до свого провадження 29.07.2020. Ураховуючи надані із заявою та додатково документи, Кредитор обґрунтував заяву договором про надання послуг спецтехніки від 15.08.2019 актами виконання робіт (надання послуг), угодою від 13.03.2020 про реструктуризацію заборгованості, згідно з якою термін оплати – до 15.07.2020 включно, а також договором застави від 13.03.2020 (для забезпечення своїх зобов'язань Боржник передав під заставу своє майно, застава вартість якого в гривневому еквіваленті на дату підписання договору становить 6,8 млн грн. У відзиві, який поданий 25.08.2020, Боржник заборгованість не заперечував, однак просив суд урахувати те, що кошти в сумі, достатній для погашення заборгованості перед Кредитором, Боржник мав отримати в липні 2020, але в період дії карантину діяльність підприємства була зупинена, а тому Боржник не отримав в очікуваний строк необхідної суми коштів для погашення вказаної заборгованості; указував, що заборгованість виникла у зв'язку з тим, що ДП «Адміністрація морських портів» не розрахувалося з Боржником, а тому наявність перспектив такого розрахунку свідчить про відсутність ознак неплатоспроможності боржника; 03.09.2020 Боржник подав до суду клопотання про відкладення розгляду справи у зв'язку з тим, що учасником Боржника подано до господарського суду позовну заяву про визнання недійсним договору про надання

Місцевий господарський суд у клопотанні про відкладення розгляду справи відмовив, указавши, що подача вказаного позову не перешкоджає проведенню підготовчого засідання в цій справі, на час судового засідання докази про відкриття провадження за вказаною позовною заявою відсутні, крім того, строки проведення підготовчого засідання щодо розгляду заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є обмеженими та ухвалою від 03.09.2020 провадження у справі про банкрутство відкрив з огляду на обґрунтованість вимог заявника, відсутність спору щодо самих грошових вимог, які підтвердженні належними доказами та визнаються боржником, а також зважаючи на те, що грошові вимоги не задоволені боржником до підготовчого засідання та повністю незабезпечені майном боржника. Апеляційний господарський суд постановою від 28.10.2020 скасував ухвалу місцевого господарського суду та прийняв нове рішення, яким у відкритті провадження у справі про банкрутство відмовив, зазначивши, що грошові вимоги кредитора до боржника носять спірний характер, оскільки стосовно них відсутнє судове рішення і вони не визнаються та заперечуються боржником; у цьому випадку, вимоги кредиторів свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження, що є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, згідно з ч.6 ст. 39 КУзПБ. ВС залишив судове рішення апеляційного господарського суду без змін, указавши про передчасність відкриття провадження в цій справі про банкрутство за обставин подання учасником боржника позову про визнання недійсним договору, на підставі якого виникли вимоги кредитора. Окрім того, ВС указав, що розгляд цієї заяви по суті також унеможливають та зумовлюють її повернення обставини укладення ініціюючим кредитором та Боржником договору про реструктуризацію заборгованості, яка була підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство після прийняття такої заяви судом до розгляду та призначення підготовчого засідання,

⁷ПОСТАНОВА ВС 10.02.2021, Справа № 910/1678/20, колегія суддів: Огороднік К. М. – головуєчий, Жуков С.В., Ткаченко Н.Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95103963>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи і висновків суду апеляційної інстанції

Порядок відкриття провадження у справі про банкрутство регламентований ст.39 КУзПБ.

Положення ч. 1 – 5 ст. 39 КУзПБ передбачають, що **перевірка** обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. Неявка в підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. У разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв й одна з них прийнята судом до розгляду, то інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи й розглядаються одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі в порядку, передбаченому цією статтею. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

Системний аналіз ст. ст. 1, 8, 34, 39 КУзПБ свідчить, що правовими підставами

для відкриття провадження у справі про банкрутство є:

наявність грошового зобов'язання боржника перед кредитором, термін виконання якого сплив на дату звернення кредитора до суду; відсутність між кредитором та боржником спору про право стосовно заявлених вимог; до підготовчого засідання суду вимоги кредитора (кредиторів) боржником у повному обсязі не задоволені.

Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі, положення ч. 6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що **вимоги кредитора свідчать про наявність спору** про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

При цьому ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як то пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

Колегія суддів урахує судову практику з цього питання та зазначає, що в постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов такого висновку: «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання в кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУзПБ для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження» (пункт 28 постанови).

У постанові від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19 ВС дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності спору про право, результати вирішення якого можуть вплинути на заявлені вимоги кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

З огляду на викладене колегія судів зауважує, що встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є обов'язковою умовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Аналогічних висновків дійшов ВС у постановках від 13.08.2020 у справі №910/4658/20, від 19.08.2020 у справі № 910/2522/20, від 03.09.2020 у справі № 910/4658/20, від 16.09.2020 у справі №911/593/20.

У постанові ВС від 19.08.2020 у справі №910/2522/20 міститься висновок про те, що при наявності відзиву боржника, поданого в порядку статті 36 КУзПБ, на заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство з запереченнями щодо кредиторських вимог

ініціюючого кредитора, що не були предметом судового розгляду та щодо яких відсутнє судове рішення, із доданням доказів необґрунтованості вимог такого заявника (за наявності), господарський суд, на розгляді якого перебуває заява про відкриття провадження у справі про банкрутство, не розглядає спір по суті (спір щодо кредиторських вимог, які стали підставою для подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство), а на підставі положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ відмовляє у відкритті провадження у справі, оскільки вимоги кредитора не є безспірними та свідчать про наявність спору про право (пункт 33 постанови).

З урахуванням викладеного та з метою дотримання єдності судової практики щодо правозастосування статті 39 КУзПБ, колегія суддів ВС погоджується з висновками апеляційного господарського суду про передчасність відкриття провадження в цій справі про банкрутство.

Проте **обставини** щодо укладення угоди про реструктуризацію заборгованості **свідчать** про те, що, скориставшись відповідним правом, **сторони самостійно змінили порядок, а головне в цьому випадку, строк, виконання зобов'язання.**

Водночас зміна строку виконання зобов'язання за договором, заборгованість за яким була підставою для звернення із заявою про порушення щодо боржника справи про банкрутство, **свідчить про те, що підстава для звернення із такою заявою до суду відпала.**

Колегія суддів зауважує, що нормами КУзПБ, зокрема статтею 38, **не визначено підставою для повернення заяви про відкриття провадження у справі без розгляду обставини укладення (після прийняття судом такої заяви) ініціюючим кредитором та боржником договору про реструктуризацію заборгованості, яка була підставою для відповідного звернення з вказаною заявою.**

Однак ВС вважає, що такі обставини (укладення ініціюючим кредитором та боржником договору про реструктуризацію

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

заборгованості, яка була підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, після прийняття такої заяви судом до розгляду та призначення підготовчого засідання) **унеможлиблюють розгляд цієї заяви по суті та зумовлюють її повернення**, оскільки сторони змінили строк виконання зобов'язань, а відтак передчасною є підстава для відповідного звернення до суду.

1.8. Справа №911/2042/20 про банкрутство ТОВ «Бора Солар»⁸

Фабула справи

328.12.2012 Банком (банк-гарант) та Боржником (принципал) укладено договір про надання банківської гарантії, за яким у Боржника (принципала) виникла заборгованість зі сплати комісійної винагороди, яка була стягнена з боржника рішенням суду 2017 року. **Місцевий господарський суд** ухвалою від 31.08.2020, яка залишена без змін апеляційним господарський суд (постанова від 09.11.2020), незважаючи на надання на підтвердження грошових вимог рішення суду про стягнення заборгованості та відсутність заперечень Боржника щодо грошових вимог (відзиву не надано), у відкритті провадження у справі про банкрутство **відмовлено; ухвала мотивована тим, що право заявника**, на підставі якого він звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство **є спірним** з огляду на встановлені судами фактичні обставини, а саме: із відомостей ЄДРСР з'ясовано, що відповідно до ухвали районного суду 2017 року в кримінальній справі за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України, наявне кримінальне провадження, яке внесено до ЄРДР; зазначеною ухвалою було надано слідчому дозвіл на тимчасовий доступ та можливість вилучити відповідні документи

(інформацію) в Банку; крім того, в ухвалі зазначено, що Банком було здійснено переуступку боргу третій особі за договором 2012 року, укладеним між Банком та Боржником. Також судами встановлено, що у 2016 році між Банком (цедент) та третьою особою (цесіонарій) було укладено договір щодо прав цедента за договором про надання банківської гарантії 2012 року. **ВС** залишив судові рішення судів нижчих інстанцій без змін, указавши, що погоджується із висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника з огляду на те, що **право заявника**, на підставі якого він звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, **є спірним**, що, відповідно до ч.5 ст. 39 КУзПБ, **є підставою для відмови у відкритті провадження у справі**; твердження скаржника про те, що за договором цесії від 02.03.2016 відбувся частковий перехід прав кредитора спростовуються змістом названого договору цесії, а саме: умовами пунктів 1.6, 2.1 та статті 3 договору, про що зазначили суди першої та апеляційної інстанції в оскаржених у цій справі рішеннях; наслідком відступлення права вимоги є заміна особи кредитора в зобов'язанні, а тому з огляду на вчинення скаржником договору цесії від 02.03.2016 щодо вимоги за зобов'язаннями боржника по договору про надання банківської гарантії від 28.12.2012 є суперечливим факт наявності в банку права вимоги до боржника, як передумови для ініціювання відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. **Окрему думку висловив суддя Жуков С.В., на переконання якого** суди попередніх інстанцій неправильно застосували положення ч. 6 ст. 39 КУПБ, відмовляючи у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника, ураховуючи ті фактичні обставини, що грошові вимоги ініціюючого кредитора були предметом судового розгляду (рішення місцевого господарського суду від 25.09.2017 у справі №911/2388/17), а також беручи до уваги відсутність установлених фактичних обставин

⁸ПОСТАНОВА 16.02.2021, Справа № 911/2042/20, ВС в складі колегії суддів КФС: Васьковський О.В. - головуєчий, Жуков С. В., Погребняк В. Я., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95642645>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що стосуються грошових вимог, які стали підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство. На переконання судді Жукова С.В. **неправильне застосування ч. 6 ст. 39 КУзПБ в судових рішеннях нижчих судів є обставиною, яка свідчить про неповне дослідження судами попередніх інстанцій зібраних доказів у справі та є підставою для їхнього скасування й направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції на підставі положень п. 1 ч. 3 ст.310 ГПК України.**

8. ПОЗИЦІЯ ВСТА ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА

8.2 ... Порядок подання заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство, а також перелік документів, які мають бути додані до вказаної заяви, визначені ст. 34 КУзПБ.

Зі змісту ч.1 ст. 35 КУзПБ випливає, що **в разі відсутності підстав для відмови у прийнятті, залишення без руху або для повернення заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство господарський суд приймає заяву до розгляду**, про що не пізніше п'яти днів із дня її надходження постановляє ухвалу, у якій, із-поміж іншого, зазначено дату проведення підготовчого засідання суду. Також ухвалою про прийняття заяви про відкриття провадження у справі господарський суд має право вирішити питання про зобов'язання заявника, боржника та інших осіб надати суду додаткові відомості, необхідні для вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство.

8.3. Положення частин першої – п'ятої статті 39 КУзПБ передбачають, що **перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні**, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. Неявка на підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а

також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, строк яких настав. Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. У разі, якщо до господарського суду до дня підготовчого засідання надійшло кілька заяв й одна з них прийнята судом до розгляду, то інші ухвалою господарського суду приєднуються до матеріалів справи і їх розглядають одночасно. У разі визнання вимог заявника необґрунтованими господарський суд оцінює обґрунтованість вимог інших заяв кредиторів, приєднаних до матеріалів справи, і вирішує питання про відкриття провадження у справі в порядку, передбаченому цією статтею. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

Наведене дає підстави для висновку про те, що **завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.**

Відповідно до ч.2 ст. 35 КУзПБ підготовче засідання суду проводиться не пізніше 14 днів із дня постановлення ухвали про прийняття заяви про відкриття провадження у справі, а за наявності поважних причин (здійснення сплати грошових зобов'язань кредиторам тощо) – не пізніше 20 днів.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

Отже, зважаючи на обмеження строку проведення підготовчого засідання та стандартів доказування, які суд може використати на цій стадії процесу, подані кредитором до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство докази на підтвердження обґрунтованості вимог до боржника мають переконливо свідчити про відсутність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора та про наявність порушеного (невиконаного) господарсько-правового зобов'язання.

Відповідно до ч. 6 ст. 39 КУзПБ, господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо: вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження; вимоги кредитора (кредиторів) задоволені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

8.4. Як вбачається зі змісту оскаржених судових рішень, підставою для відмови Банку у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника слугувало те, що право заявника, на підставі якого він звернувся до суду, є спірним.

Звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, по суті, є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником. У зв'язку із цим кредитор повинен надати суду докази на підтвердження наявності в нього права, яке підлягає захисту та навести обставини, що є підставою для звернення до суду.

8.6. У касаційній скарзі (пункт 5.3 цієї постанови) скаржник підтверджує відсутність висловлених боржником або будь-якою іншою особою заперечень чи незгоди щодо заявлених банком вимог чи про існування будь-якого спору між кредитором і боржником.

Суд зауважує, що правова категорія «спору про право», яку з'ясовує суд у підготовчому засіданні перед відкриттям провадження у справі про банкрутство може бути виражена, як у процесуальній формі, про що свідчать

судові акти, так і в матеріально-правовій формі, що підтверджується юридичними фактами, які дають підстави зробити обґрунтований висновок про наявність суперечностей (розбіжностей) у складі вимог кредитора, а відтак відсутності можливості на цій стадії судового провадження встановити дійсний стан суб'єктивного права кредитора та кореспондуючого йому суб'єктивного обов'язку боржника.

Однак боржник не скористався своїм правом на подання відзиву на заяву про відкриття провадження у справі, що, відповідно до ч.4 ст. 36 КУзПБ, не перешкоджає провадженню у справі, а відтак не має вирішального значення для встановлення судом наявності чи відсутності підстав для відкриття провадження у справі за заявою кредитора.

З огляду на важливі правові наслідки відкриття провадження у справі про банкрутство, які, крім заявника та боржника, стосуються невизначеного кола осіб – потенційних кредиторів боржника, ухваленню відповідного рішення суду має передувати системний аналіз обставин, пов'язаних із правовідносинами, із посиланням на які заявник обґрунтовує свої вимоги до боржника, на підставі поданих доказів. Лише після з'ясування та перевірки таких обставин суд може встановити обґрунтованість вимог кредитора до боржника, а також наявність чи відсутність спору про право в цих правовідносинах, як передумови для відкриття провадження у справі.

8.7. ... Наслідком відступлення права вимоги є заміна особи кредитора в зобов'язанні, а тому з огляду на вчинення скаржником договору цесії від 02.03.2016 стосовно вимоги за зобов'язаннями боржника по договору про надання банківської гарантії від 28.12.2012 є суперечливим факт наявності в банку права вимоги до боржника, як передумови для ініціювання відкриття провадження у справі про банкрутство боржника.

Аргумент касаційної скарги про порушення судами першої та апеляційної інстанції ст. 75 ГПК України у зв'язку з неврахуванням того, що

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

частина із загальної суми заявлених банком вимог є безспірними та підтверджені судовим рішенням у справі № 911/2388/17, яке набуло законної сили (пункт 5.2 цієї постанови), відхиляється судом касаційної інстанції, оскільки в згаданому судовому рішенні відсутні відомості про укладення договору цесії. Відповідно, указаним судовим рішенням не надавалася оцінка та не досліджувалися обставини й умови переходу за договором цесії прав від Банку до третьої особи, а отже, і дійсний стан суб'єктивного права кредитора та суб'єктивного обов'язку боржника за договором про надання банківської гарантії від 28.12.2012.

Отже, установлені судами першої та апеляційної інстанцій обставини укладення між Банком та третьою особою договору цесії вказують на наявність у цій справі суперечностей (розбіжностей) такого характеру, які свідчать, що має місце спір про право в матеріально-правових відносинах, на яких ґрунтуються вимоги скаржника як кредитора до боржника за договором про надання банківської гарантії від 28.12.2012.

ОКРЕМА ДУМКА 16.02.2021, Справа № 911/2042/20, суддя Жуков С.В.⁹

7. На моє переконання, господарський суд може встановити наявність чи відсутність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора винятково на підставі відзиву боржника поданого на заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство за умови, коли такі вимоги не були предметом судового розгляду в позовному провадженні або на підставі дослідження ЄДРСР, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань грошових вимог, які є підставою для звернення із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

8. Аналогічна позиція викладена у висновках про застосування норм права, що містяться в постанові ВС від 13.08.2020 у справі №910/4658/20 відповідно до яких:

– Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч.6 ст.39 КУПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

– Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмета) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

– Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄДРСР, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

11. Ураховуючи ті фактичні обставини, що грошові вимоги ініціюючого кредитора були предметом судового розгляду (рішення місцевого господарського суду від 25.09.2017 у справі №911/2388/17), а також беручи до уваги відсутність установлених фактичних обставин на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що стосуються грошових вимог, які стали підставою для звернення з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, вважаю, що суди попередніх інстанцій в ухвалі місцевого господарського суду від 31.08.2020 та постанові апеляційного господарського суду від 09.11.2020 у справі № 911/2042/20 неправильно застосували

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВДІЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

положення ч. 6 ст. 39 КУПБ, відмовляючи у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника.

13. Неправильне застосування ч. 6 ст. 39 КУПБ в ухвалі місцевого господарського суду від 31.08.2020 та постанові апеляційного господарського суду від 09.11.2020 у справі № 911/2042/20, на моє переконання, є обставиною, яка свідчить про неповне дослідження судами попередніх інстанцій зібраних доказів у справі та є підставою для скасування вищенаведених судових рішень і направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції на підставі положень п. 1 ч. 3 ст. 310 ГПК України.

1.9. Справа № 911/1922/20 про банкрутство ТОВ «Каліпсо Солар»¹⁰

Фабула справи.

28.12.2012 Банком (банк-гарант) та Боржником (принципал) укладено договір про надання банківської гарантії, за яким у Боржника (принципала) виникла заборгованість зі сплати комісійної винагороди, яка була стягнена з боржника рішенням суду 2017 року. Ухвалою місцевого господарського суду від 31.08.2020, яка залишена без змін апеляційним господарським судом, незважаючи на надання на підтвердження грошових вимог рішення суду 2017 року про стягнення заборгованості та відсутність заперечень Боржника щодо грошових вимог (відзиву не надано), у відкритті провадження у справі про банкрутство було відмовлено. Ухвала мотивована тим, що право заявника, на підставі якого він звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, є спірним з огляду на встановлені судами фактичні обставини, а саме: із відомостей ЄДРСР з'ясовано, що, відповідно до ухвали районного суду 2017 року у

кримінальній справі за ознаками вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 190 КК України, наявне кримінальне провадження, яке внесено до ЄРДР; зазначеною ухвалою було надано слідчому дозвіл на тимчасовий доступ та можливість вилучити відповідні документи (інформацію) в Банку; крім того, в ухвалі зазначено, що Банком було здійснено переуступку боргу третій особі за договором 2012 року, укладеним між Банком та Боржником. Також судами встановлено, що у 2016 році між Банком (цедент) та третьою особою (цесіонарій) було укладено договір щодо прав цедента за договором про надання банківської гарантії 2012 року. ВС залишив судові рішення судів нижчих інстанцій без змін, указавши, що погоджується із висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника з огляду на те, що право заявника, на підставі якого він звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство є спірним.

ПОЗИЦІЯ ВС

Висновки щодо застосування норм права

79. Завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

80. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

¹⁰ ПОСТАНОВА 18.03.2021, Справа № 911/1922/20, ВС у складі колегії суддів КГС: Банасько О. О. - головуєчий, Васьковський О. В., Ткаченко Н. Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95708018>.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

ПОЗИЦІЯ ВС

Оцінка аргументів учасників справи й висновків суду апеляційної інстанції

50. ..., зважаючи на обмеження строку проведення підготовчого засідання та стандартів доказування, які суд може використати на цій стадії процесу, подані кредитором до заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство докази на підтвердження обґрунтованості вимог до боржника мають переконливо свідчити про відсутність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора та про наявність порушеного (невиконаного) господарсько-правового зобов'язання.

51. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

52. Отже, установлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є необхідною передумовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Протилежне матиме наслідком відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство відповідно до ч. 6 ст. 39 КУзПБ, згідно із якою підставою для відмови у відкритті провадження у справі є те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

53. Звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, по суті, є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником. У зв'язку із цим кредитор повинен надати суду докази на підтвердження наявності в нього права, яке підлягає захисту та навести обставини, що є підставою для звернення до суду.

60. У касаційній скарзі Банк підтверджує відсутність висловлених боржником або будь-якою іншою особою заперечень чи незгоди щодо

заявлених банком вимог або про існування будь-якого спору між кредитором і боржником.

61. Суд зауважує, що правова категорія «спору про право», яку з'ясовує суд у підготовчому засіданні перед відкриттям провадження у справі про банкрутство може бути виражена, як в процесуальній формі, про що свідчать судові акти, так і матеріально-правовій формі, що підтверджується юридичними фактами, які дають підстави зробити обґрунтований висновок про наявність суперечностей (розбіжностей) у структурі вимог кредитора, а відтак, відсутності можливості на цій стадії судового провадження встановити дійсний стан суб'єктивного права кредитора та кореспондуючого йому суб'єктивного обов'язку боржника.

62. Відповідно до ч. 3 ст. 2 ГПК України, до основних засад (принципів) господарського судочинства віднесено змагальність сторін та диспозитивність, які при здійсненні провадження у справі про банкрутство проявляються в наданні учасниками справи відповідних документів на підтвердження своїх кредиторських вимог та заперечень боржника, а також інших кредиторів проти них.

63. Згідно з ч. 1 та 2 ст. 36 КУзПБ, боржник до дати проведення підготовчого засідання надає до господарського суду та заявнику відзив на заяву про відкриття провадження у справі. Крім відомостей, передбачених ГПК України, у відзиві боржника, зокрема зазначаються заперечення щодо вимог заявника (заявників) та докази необґрунтованості вимог заявника (за наявності).

64. Із наявних матеріалів справи вбачається, що ухвалою місцевого господарського суду Боржнику запропоновано надати до початку підготовчого засідання відзив на заяву про відкриття провадження у справі в порядку ст. 36 КУзПБ та ст. 165 ГПК України.

65. Однак боржник не скористався своїм правом на подання відзиву на заяву про відкриття провадження у справі, що, відповідно до ч. 4 ст. 36 КУзПБ, не перешкоджає провадженню у справі, а відтак, не має вирішального значення для встановлення судом наявності чи відсутності підстав для відкриття провадження у справі за заявою кредитора.

1. ВІДМОВА У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ВИМОГИ КРЕДИТОРА СВІДЧАТЬ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО, ЯКИЙ ПІДЛЯГАЄ ВИРІШЕННЮ В ПОРЯДКУ ПОЗОВНОГО ПРОВАДЖЕННЯ)

66. З огляду на важливі правові наслідки відкриття провадження у справі про банкрутство, які, крім заявника та боржника, стосуються невизначеного кола осіб – потенційних кредиторів боржника, ухваленню відповідного рішення суду має передувати системний аналіз обставин, пов'язаних із правовідносинами, із посиланням на які заявник обґрунтовує свої вимоги до боржника на підставі поданих доказів. Лише після з'ясування та перевірки таких обставин суд може встановити обґрунтованість вимог кредитора до боржника, а також наявність чи відсутність спору про право в цих правовідносинах, як передумови для відкриття провадження у справі (аналогічний висновок викладений у постанові КГС ВС від 16.02.2021 у справі № 911/2042/20).

67. Звідси безпідставними є доводи скаржника щодо відсутності висловлених боржником або будь-якою іншою особою заперечень чи незгоди щодо заявлених банком вимог або про існування будь-якого спору між кредитором і боржником, оскільки законодавство не містить переліку будь-яких критеріїв для висновку про існування спору про право, який може бути виражений як у процесуальній формі – підтверджуватися судовими актами, так і матеріально-правовій формі – підтверджуватися юридичними фактами.

68. Також судом відхиляються аргументи скаржника щодо порушення **судами попередніх**

інстанцій норм ст.75 ГПК України, у зв'язку з неврахування ними підтвердженого судовим рішенням від 25.09.2017 у справі № 911/2585/17, яке набуло законної сили, факту безспірності частини із загальної суми заявлених банком вимог, оскільки в зазначеному судовому рішенні відсутні відомості про укладення договору цесії від 02.03.2016. Відповідно, указаним судовим рішенням не надавалася оцінка та не досліджувалися обставини й умови переходу за договором цесії прав від Банку до третьої особи, а відтак і дійсний стан суб'єктивного права кредитора та суб'єктивного обов'язку боржника за договором про надання банківської гарантії.

70. Отже, установлені судами попередніх інстанцій обставини щодо укладення між Банком та третьою особою договору цесії від 02.03.2016 № 39/377 вказують на наявність у цій справі суперечностей (розбіжностей) такого характеру, які свідчать, що має місце спір про право в матеріально-правових відносинах, на яких ґрунтуються вимоги скаржника як кредитора до Боржника за договором про надання банківської гарантії 2012 року.

71. Ураховуючи наведене, суд погоджується із висновками судів попередніх інстанцій щодо відсутності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника з огляду на те, що право заявника, на підставі якого він звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство є спірним.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

2.1.Справа №915/36/20 про банкрутство ТОВ «Діонісій VN»¹¹

Фабула справи

До місцевого господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі звернувся Боржник; заява була прийнята до розгляду, підготовче засідання призначено на 03.02.2020. Відповідно до наданого суду переліку кредиторів, сума дебіторської заборгованості, яка визнається Боржником, складає 112,8 млн грн, у т. ч. перед Банком 95 млн грн. Банк подав заперечення на заяву Боржника, у якій стверджував про спірний характер заборгованості перед Банком, оскільки голова ліквідаційної комісії боржника ОСОБА_2 повідомила про неможливість її визнання. Місцевий господарський суд ухвалою від 10.02.2020 в задоволенні заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство відмовив, посилаючись на ч. 6 ст. 39 Кодексу, оскільки заборгованість Боржника перед банком має спірний характер, що виключає можливість відкриття провадження у справі про банкрутство. Апеляційний господарський суд постановою від 21.07.2020 скасував ухвалу місцевого господарського суду та заяву Боржника про відкриття провадження у справі про банкрутство передав на розгляд місцевого

осподарського суду. Приймаючи рішення, суд апеляційної інстанції, виходив з тих обставин, що поза увагою місцевого господарського суду залишилось те, що розмір фактично визнаних боржником кредиторських вимог Банку складає 95 млн грн, при цьому Банк не є ініціюючим кредитором та не є єдиним кредитором, чії вимоги підтверджені (визнані) даними бухгалтерського обліку Боржника. Суд апеляційної інстанції встановив, що ухвала місцевого господарського суду від 10.02.2020 не містить оцінки обґрунтованості заяви Боржника в частині визнання вимог інших кредиторів та співставлення загальної суми визнаних кредиторських вимог із балансовою вартістю наявних у боржника активів. ВС залишив касаційну скаргу без задоволення, а постанову апеляційного господарського суду без змін, указавши, що суд першої інстанції, відмовляючи Боржнику у відкритті провадження у справі про банкрутство, безпідставно застосував приписи ч. 6 ст. 39 Кодексу, оскільки залишив поза увагою ініціювання цього провадження у справі про банкрутство саме Боржником, що свідчить про відсутність між останнім та його кредиторами спору про наявність і неоплатність боргу в результаті визнання Боржником такого боргу, тобто відсутності спору про право.

¹¹ПОСТАНОВА 21.10.2020, Справа № 915/36/20, Верховний Суд у складі колегії суддів КГС: Жукова С.В. – головуєчого, Огороднік К.М., Ткаченко Н.Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92384911>.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

Короткі висновки:

33. ...ініціювання відкриття провадження у справі про банкрутство боржником виключає можливість застосування судом до таких правовідносин приписів ч. 6 ст. 39 КУзПБ як підставу для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, оскільки цією нормою охоплюються відносини щодо ініціювання провадження у справі особою, відмінною від боржника, тобто кредитором/кредиторками.

ПОЗИЦІЯ ВС

24. ..., як встановлено судами попередніх інстанцій, у цій справі ініціатором відкриття провадження у справі про банкрутство є сам боржник.

25. Відповідно до ч. 6 ст. 34 Кодексу, боржник зобов'язаний у місячний термін звернутися до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі в разі, якщо задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності), та в інших випадках, передбачених цим Кодексом.

26. За змістом вказаної норми особливості звернення із заявою про порушення справи про банкрутство на основі підстав, передбачених частиною 6 ст. 34 Кодексу в разі загрози неплатоспроможності, полягають у тому, що боржник, установивши обставини того, що в разі задоволення вимог одного або кількох кредиторів він не зможе виконати свої зобов'язання перед іншими кредиторами, у боржника виникає обов'язок звернутись до суду щодо порушення справи про банкрутство.

27. При цьому необхідно звернути увагу на те, що ініціювання боржником порушення справи про банкрутство на підставі ч. 6 ст. 34 Кодексу свідчить про відсутність між боржником та його кредиторами спору про наявність і неоплатність боргу, оскільки сам боржник визнає ці обставини, тобто відсутній спір про право.

28. Водночас у будь-якому випадку на момент подачі заяви про відкриття провадження у справі

про банкрутство боржником повинні бути надані документи (первинні документи, договори, бухгалтерський баланс, аудиторський висновок, судові рішення тощо), які підтверджують наявність ознак неплатоспроможності або її загрози, інакше таке банкрутство має ознаки фіктивного, тобто ініційованого з метою невиконання зобов'язань.

29. Відповідно до ч. 1, 2 ст. 39 Кодексу, перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.

У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи.

30. У разі звернення до господарського суду боржника із заявою про порушення справи про банкрутство у підготовчому засіданні з'ясовуються ознаки неплатоспроможності боржника або її загрози.

31. Отже, суд під час розгляду заяви Боржника, яка подана в порядку, передбаченому ч. 4 ст. 34 Кодексу, зобов'язаний перевірити додані до заяви документи на предмет їхньої відповідності вимогам Кодексу та іншим нормативно-правовим актам із метою встановлення на підставі належних та допустимих доказів обставин того, чи дійсно задоволення вимог одного або кількох кредиторів призведе до неможливості виконання грошових зобов'язань боржника в повному обсязі перед іншими кредиторами (загроза неплатоспроможності).

32. Проте в цій справі суд першої інстанції наведеного не врахував та, відмовляючи Боржнику у відкритті провадження у справі про банкрутство, безпідставно застосував приписи ч. 6 ст. 39 Кодексу, оскільки залишив поза увагою ініціювання цього провадження у справі про банкрутство саме Боржником, що свідчить про відсутність між останнім та його кредиторами спору про наявність і неоплатність боргу в результаті визнання Боржником такого

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

боргу, тобто відсутності спору про право.

33. Аналіз наведених норм права дає підстави дійти до висновку про те, що ініціювання відкриття провадження у справі про банкрутство боржником виключає можливість застосування судом до таких правовідносин приписів ч. 6 ст. 39 КУзПБ, як підставу для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, оскільки цією нормою охоплюються відносини щодо ініціювання провадження у справі особою відмінною від боржника, тобто кредитором/кредиторками.

34. Крім того, слід погодитись із судом другої інстанції щодо порушення судом першої інстанції ч. 5 ст. 236 ГПК України, унаслідок відсутності оцінки місцевим господарським судом обґрунтованості заяви Боржника в частині визнання вимог інших кредиторів, оскільки Банк не є ініціюючим кредитором, а також не є єдиним кредитором, борг перед яким визнавався Боржником при ініціюванні провадження у справі щодо власного банкрутства, що є підставою для відхилення доводу касаційної скарги, що викладений у п. 6 цієї постанови.

2.2.Справа №910/16246/18 про банкрутство ПрАТ «Спільне українсько-казахстансько-російське підприємство з виробництва ядерного палива»¹²

Фабула справи.

Кредитор звернувся до місцевого господарського суду із заявою про порушення провадження у справі про банкрутство Боржника. Місцевий господарський суд ухвалою від 17.02.2020 у відкритті провадження у справі про банкрутство відмовив, дійшовши висновку про наявність спору про право та, як наслідок, наявність підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника; із пояснень боржника

встановив, що особою, яка не брала участі у справі, було оскаржено в апеляційному порядку рішення суду у справі № 910/21451/16 про стягнення боргу, а також у справі №910/895/17 про визнання недійсним контракту, на підставі якого в заявника виникло право вимоги до боржника; місцевий господарський суд також установив, що безспірна заборгованість була погашена боржником у повному обсязі, а стосовно суми інших заявлених вимог (3 % річних та інфляційні нарахування на суми боргу), то вони визнаються спірними як заявником, так і боржником. Апеляційний господарський суд постановою від 18.08.2020 ухвалу місцевого господарського суду залишив без змін. ВС скасував судові рішення нижчих судів та направив справу на новий розгляд до суду першої інстанції, указавши, що суди не перевірили наявності спору про право та належним чином не дослідили всі обставини справи, що є порушенням вимог ст. 269 ГПК України, не перевірили пояснення боржника, належним чином не дослідили ЄДРСР на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо; не дослідили та не встановили, що спір про право (стосовно заявлених вимог ініціюючого кредитора до боржника) вирішувався в порядку позовного провадження в іншій справі саме на момент звернення Кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, а також не надано оцінки чи впливає оскарження (особою, яка не брала участі у справі) в апеляційному порядку судових рішень у справах №910/21451/16 та № 910/895/17 на вирішення питання щодо дійсного розміру заборгованості, на підставі якої Кредитор подав заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника.

Також ВС указав, що суди нижчих інстанцій не надали жодної правової оцінки викладеним в

¹² ПОСТАНОВА 03.02.2021, Справа № 910/16246/18, ВС у складі колегії суддів КГС: Ткаченко Н.Г. - головуєчий, Жуков С.В., Огороднік К.М., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95066777>.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

апеляційній скарзі аргументам Кредитора про те, що оскарження особою, яка не брала участі у справах судових рішень, саме по собі не свідчить про погашення боржником в повному обсязі безспірної заборгованості за укладеним між Кредитором і Боржником контрактом, будь-яке підтвердження погашення основного боргу за поставлену продукцію в матеріалах справи відсутнє; що судові рішення оскаржено на основі підстав, які жодним чином не свідчать про відсутність у боржника заборгованості за Контрактом; що постанова апеляційного господарського суду в одній із справ, згідно з якою стягнуто з Боржника на користь Кредитора 4, 4 млн грн, не оскаржувалась, є чинною та підлягає виконанню, що в будь-якому разі є достатньою підставою для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника.

ПОЗИЦІЯ ВС

Системний аналіз ст. 1, 8, 34, 39 КУзПБ свідчить, що **правовими підставами для відкриття провадження у справі про банкрутство є:** наявність грошового зобов'язання боржника перед кредитором, термін виконання якого спливає на дату звернення кредитора до суду; відсутність між кредитором та боржником спору про право стосовно заявлених вимог; до підготовчого засідання суду вимоги кредитора (кредиторів) боржником у повному обсязі не задоволені.

Отже, завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч.6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

Методом установлення таких фактів є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄДРСР, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

Аналогічних правова позиція наведена Верховним Судом у постановках від 23.06.2020 у справі № 910/1067/19, від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, від 15.10.2020 у справі № 922/1174/20, від 16.09.2020 у справі № 911/593/20.

Крім того, у постанові від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19 ВС дійшов висновку, що «у разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання в кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур передбачених КУзПБ для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження».

У справі, що розглядається, суд першої інстанції, дійшовши висновку про наявність спору про право та, як наслідок, наявність підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство Боржника, установив із пояснень боржника, що особою, яка не брала участі у справі було оскаржено в апеляційному порядку рішення суду у справі № 910/21451/16 про стягнення боргу, а також у справі №910/895/17 про визнання недійсним контракту, на підставі якого в заявника виникло право вимоги до боржника.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

При цьому місцевий господарський суд установив, що безспірна заборгованість була погашена боржником у повному обсязі, а стосовно суми інших заявлених вимог (3 % річних та інфляційні нарахування на суми боргу), то вони визнаються спірними як заявником, так і боржником.

Однак, установивши наведені вище обставини та дійшовши висновку про наявність спору про право, суд першої інстанції не перевінив пояснення боржника, належним чином не дослідив ЄДРСР на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

Судом першої інстанції не було досліджено та не встановлено, що спір про право (стосовно заявлених вимог ініціюючого кредитора до боржника) вирішувався в порядку позовного провадження в іншій справі саме на момент звернення Кредитора із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, а також не надано оцінки, чи впливає оскарження (особою, яка не брала участі у справі) в апеляційному порядку судових рішень у справах №910/21451/16 та № 910/895/17 на вирішення питання щодо дійсного розміру заборгованості, на підставі якої Кредитор подав заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника.

При цьому суд апеляційної інстанції припустився аналогічних порушень, не перевінив наявності спору про право та належним чином не дослідив усі обставини справи, що є порушенням вимог ст. 269 ГПК України, на яку, до речі, апеляційний суд послався в оскаржуваній постанові.

...

Матеріали справи свідчать про те, що, порушуючи наведені норми процесуального

законодавства, суд апеляційної інстанції, підтримавши висновки місцевого суду, не надав жодної правової оцінки викладеним в апеляційній скарзі аргументам Кредитора.

Так, апеляційний суд залишив без будь-якої оцінки та дослідження доводи Кредитора про те, що оскарження особою, яка не брала участі у справах судових рішень, саме по собі не свідчить про погашення боржником у повному обсязі безспірної заборгованості за укладеним між Кредитором і Боржником контрактом, будь-яке підтвердження погашення основного боргу за поставлену продукцію в матеріалах справи відсутнє.

Крім того, без жодного обґрунтування суд апеляційної інстанції не взяв до уваги посилання Кредитора в апеляційній скарзі на те, що судові рішення оскаржено на основі підстав, які жодним чином не свідчать про відсутність у боржника заборгованості за Контрактом.

При цьому апеляційний суд не надав також й оцінки аргументам заявника апеляційної скарги про те, що **постанова апеляційного господарського суду від 23.05.2017у справі №910/4453/16, згідно з якою стягнуто з Боржника на користь Кредитора 4 422 882,64 грн, не оскаржувалась, є чинною та підлягає виконанню,, що в будь-якому разі є достатньою підставою для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника.**

Водночас, на думку колегії суддів, дослідження та надання оцінки всім обставинам справи та доводам усіх учасників справи в їхній сукупності є обов'язковим при розгляді спору в цій справі.

Ненадання судом належної оцінки всім обставинам справи колегія суддів вважає таким процесуальним порушенням, яке виключає справедливість постановленого судового рішення в розумінні статті 6 Конвенції.

2.3 Справа №904/3074/20 про банкрутство ТОВ «КОМ-ОД»¹³

¹³ ПОСТАНОВА ВС 15.06.2021, Справа № 904/3074/20, ВС у складі колегії суддів КГС: Погребняк В.Я. - головуєчий, Білоус В.В., Жуков С.В., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97903279>.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

Фабула справи.

Приватбанк 10.06.2020 звернувся до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, надавши копії судових рішень та виконавчих документів у справах № 904/6463/17, № 904/858/18, та зазначив про наявність у Боржника перед ним грошових зобов'язань на загальну суму 12,6 млн грн. Місцевий господарський суд у відкритті провадження у справі про банкрутство відмовив на підставі ч.6 ст. 39 КУзПБ, указавши, що заборгованість є спірною, посилаючись на наявність позовного провадження у справі № 904/3346/20 за позовом третьої особи до Боржника та ПриватБанку про визнання недійсним кредитного договору (позовна заява прийнята до розгляду 30.06.2020). Апеляційний господарський суд скасував ухвалу місцевого господарського суду та направив справу до суду першої інстанції на стадію відкриття провадження у справі, указавши, що звернення третьої особи до суду із позовом до Боржника та Приватбанку про визнання недійсним кредитного договору не є підтвердженням наявності спору про право між Боржником та ініціюючим кредитором, а також не впливає на вирішення питання про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника. ВС погодився з висновками апеляційного суду та залишив касаційну скаргу без задоволення, указавши, що наявність судових рішень (які набрали законної сили) на момент звернення ініціюючого кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (26.11.2020), є підтвердженням вирішення спору про право (безпосередньо між боржником та ініціюючим кредитором) судом у порядку позовного провадження; із набранням судовими рішеннями про стягнення заборгованості законної сили характер та обсяг прав й обов'язків сторін залишаються незмінними, додається лише ознака безпосередньої можливості примусового виконання, до моменту здійснення якого або до припинення зобов'язання після ухвалення судового рішення з інших підстав (наприклад, унаслідок зарахування зустрічних однорідних вимог) відповідне зобов'язання

продовжує існувати, тобто саме по собі набрання законної сили рішенням суду про стягнення з боржника заборгованості за кредитним договором не змінює та не припиняє кредитного договору, доки не виникне договірна чи законна підстава для такого припинення; сама по собі незгода однієї з сторін із судовим рішенням, яке було прийняте в позовному провадженні та набрало законної сили, не скасовує наслідків прийняття такого рішення та, з урахуванням положень ч.6 ст. 39 ГПК України, не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, оскільки такі рішення, зважаючи на положення ч.4 ст. 75 ГПК України, мають преюдиційне значення в контексті визначення та встановлення заборгованості боржника перед ініціюючим кредитором.

ПОЗИЦІЯ ВС

15. ВС звертає увагу, що системний аналіз положень п.8 ч.2 ст. 129 Конституції України, ч.6 ст. 12 ГПК України, ч.3 статті, ч.2 Прикінцевих та перехідних положень КУзПБ, дає підстави для висновку, що відсутність словосполучення «ухвали про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство» в переліку судових рішень, які можуть переглядатися касаційним судом разом із постановою апеляційного господарського суду, прийнятою за результатами перегляду таких судових рішень, з огляду на наявність «ухвали про відкриття провадження у справі про банкрутство», та системне застосування приписів КУзПБ та норм Закону про банкрутство, не виключає можливості касаційного перегляду постанови апеляційного суду та ухвали про відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Зазначена правова позиція узгоджується з правовими висновками, викладеними у постановках ВС від 03.02.2021 у справі № 910/16246/18, від 25.02.2020 у справі № 922/1265/19.

Щодо застосування норм матеріального та процесуального права та мотивів прийняття (відхилення) доводів касаційної скарги.

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

17. Відповідно до ч.1 ст. 39 КУзПБ, перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.

18. Частинами 2, 3 цієї статті Кодексу передбачено, що в підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, а також вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо справа порушується за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє обґрунтованість його вимог, їхню безспірність, вжиття заходів щодо примусового стягнення за цими вимогами в порядку виконавчого провадження.

19. Згідно із положеннями ч.5 ст. 39 КУзПБ та за наслідками розгляду заяви про порушення справи про банкрутство і відзиву боржника господарський суд виносить ухвалу про: відкриття провадження у справі про банкрутство; відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Отже, **основне завдання підготовчого засідання** полягає в з'ясуванні ознак неплатоспроможності боржника, наявності чи відсутності перешкод для подальшого руху справи про банкрутство.

20. Відповідно до ч. 6 ст. 39 КУзПБ, суд відмовляє у відкритті провадження (проваджень) у справі про банкрутство, якщо:

- вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження;
- вимоги кредитора (кредиторів) задоволені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

21. Відповідно до Частини 1 ст. 34 КУзПБ, заява про відкриття провадження у справі про банкрутство подається кредитором або боржником у письмовій формі та повинна містити:

...

22. Водночас можливість боржнику подати відзив на заяву про відкриття провадження у справі та викласти свої заперечення щодо вимог заявника (заявників) надана положеннями статті 36 КУзПБ, а з урахуванням положень статей 74, 76-77 ГПК України, до такого відзиву також повинні бути додані докази, які підтверджують викладені у відзиві доводи та заперечення.

Отже, **системний аналіз зазначених положень КУзПБ дає підстави для висновку про те, що на кредитора**, з урахуванням положень статей 74, 76-77 ГПК України, покладено обов'язок надати докази на підтвердження наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, а на боржника **покладено обов'язок надати суду докази, які спростовують або підтверджують вимоги заявника.**

23. При цьому господарський суд у підготовчому засіданні надає оцінку на предмет доведеності та існування підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, та, відповідно, існування/відсутності перешкод для подальшого руху у справі про банкрутство.

24. ВС звертає увагу на те, що **завданням підготовчого засідання господарського суду в розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є** перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором;

установлення наявності/відсутності спору про право;

установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

25. Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч.6 ст. 39 КУзПБ визначають те, що **вимоги кредитора свідчать про наявність спору** про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

26. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також терміну виконання зобов'язання тощо.

27. Методом установлення наявності чи відсутності спору про право є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру судових рішень, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

27.1. Спір про право пов'язаний виключно з порушенням, оспоренням або невизнанням, а також недоведенням суб'єктивного права, при якому існують конкретні особи, які перешкоджають в реалізації права. При відсутності цих елементів не може бути й спору про право. Наявність зацікавленості інших осіб у вирішенні певної категорії справ можливо виявити лише після пред'явлення заяви до суду й здійсненні підготовчих дій до розгляду справи або при розгляді справи по суті.

27.2. При цьому ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як то пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо.

Зазначені висновки узгоджуються з правовою позицією, викладеною в постанові *ВС від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, від 20.05.2021 у справі № 924/1277/20.*

...

36.1. ...місцевим та апеляційним судами в цій справі погашення заборгованості, визначеної відповідно до прийнятих судових рішень у справах № 904/6463/17 та № 904/858/18,

не встановлено. Боржником під час розгляду справи в судах попередніх інстанцій доказів, які б спростовували наявність такої заборгованості в порядку, передбаченому положеннями ст.74, 76 – 77 ГПК України, також не було надано.

36.2. Отже, наявність зазначених судових рішень (які набрали законної сили та які з огляду на положення ст. 129-1 Конституції України та 326 ГПК України є обов'язковим до виконання) на момент звернення ініціюючого кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (26.11.2020) є підтвердженням вирішення спору про право (безпосередньо між боржником та ініціюючим кредитором) судом у порядку позовного провадження.

36.3. Також ВС звертає увагу на те, що рішення суду про стягнення заборгованості не змінює змісту у відповідного правовідношення – характер та обсяг прав й обов'язків сторін залишаються незмінними, додається лише ознака безпосередньої можливості примусового виконання. До моменту здійснення такого виконання або до припинення зобов'язання після ухвалення судового рішення з інших підстав (наприклад, унаслідок зарахування зустрічних однорідних вимог) відповідне зобов'язання продовжує існувати.

Тобто саме по собі набрання законної сили рішенням суду про стягнення з боржника заборгованості за кредитним договором не змінює та не припиняє кредитного договору, доки не виникне договірна чи законна підстава для такого припинення.

Зазначені висновки узгоджуються з правовою позицією, викладеною в постанові ВП ВС від 26.01.2021 у справі № 522/1528/15-ц.

36.4. Водночас сама по собі незгода однієї з сторін з судовим рішенням, яке було прийняте в позовному провадженні та набрало законної сили, не скасовує наслідків прийняття такого рішення та, з урахуванням положень ч.6 ст. 39 ГПК України, не є підставою для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство, оскільки такі рішення, зважаючи на положення ч.4 ст. 75 ГПК України, мають

2.СКАСУВАННЯ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО З ОГЛЯДУ НА БЕЗПІДСТАВНІСТЬ ТА/АБО НЕОБГРУНТОВАНІСТЬ ТАКОЇ ВІДМОВИ З ПОСИЛАННЯМ НА ВІДСУТНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО

преюдиційне значення в контексті визначення та встановлення заборгованості боржника перед ініціюючим кредитором.

36.5 При цьому апеляційним судом **установлено відсутність спору** між ініціюючим кредитором та боржником **щодо недійсності кредитного договору**, який є підставою виникнення грошового зобов'язання, а також відсутність інших суперечностей між ними щодо прав й обов'язків за цими правочином на дату звернення Приватбанком із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство.

37. ВС зауважує, що в цьому випадку заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову (предметом якого є оспорення третьою особою, яка не є стороною оскаржуваного нею правочину, обставин, на яких ґрунтуються вимоги ініціюючого кредитора до боржника), що подано до суду в межах одного місяця з поданням заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство, не є підтвердженням наявності спору про право в розумінні положень ч.6 ст. 39 КУзПБ.

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

3.1. Справа №916/3619/19 про банкрутство ТОВ «Авіакомпанія «Чорноморські авіалінії»¹⁴

Фабула справи

05.12.2019 Ініціюючий кредитор звернувся до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника, яка обґрунтована наявністю в Боржника заборгованості на підставі укладених між ініціюючим кредитором та Боржником договорів позики 2013-2018 років. Боржник, посилаючись на ч. 6 ст. 39 КУзПБ, доводив наявність підстав для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство з огляду на те, що факт наявності заборгованості є спірними, бо заперечується боржником, а тому наявний спір про право за кожним із договорів, який підлягає вирішенню в позовному провадженні. **Місцевий господарський суд** провадження у справі відкрив, установивши обґрунтованість грошових вимог, їхнє непогашення до підготовчого судового засідання та відсутність у Боржника, згідно з даними державних реєстрів речових прав, активів, за рахунок яких було б можливим погашення боргу на суму понад 8,4 млн. грн. Щодо доводів Боржника про пред'явлення ним позовів до ініціюючого кредитора про оспорення дійсності договорів, на яких ґрунтуються грошові вимоги, суд зауважив, що такі доводи не можуть підтверджувати наявність спору про право, оскільки на дату проведення підготовчого засідання 24.12.2019 відсутні відомості про відкриття судами проваджень у справах із

розгляду спорів щодо їхньої дійсності; як убачається з ЄДРСР ухвалою місцевого суду тільки 31.08.2020 порушено провадження у справі №916/2329/20 за позовом боржника до ініціюючого кредитора про визнання недійсними договорів позики та додаткових угод до них; звернення до господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника незалежно від того, чи кредитор попередньо звертався з позовними вимогами до боржника, є правом кредитора, гарантованим КУзПБ та ГПК України. **Апеляційний господарський суд** залишив ухвалу місцевого господарського суду без змін, зауваживши, що, вирішуючи питання про те, чи має місце спір про право, суд має виходити із наявності (відсутності) обставин, із якими закон пов'язує недоведеність суб'єктивного права, наявність перешкод у його здійсненні (невизнання такого права, його порушення чи оспорювання), усунення яких можливо винятково в судовому порядку в межах позовного провадження; висновок суду про існування спору про право, як підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора, має містити не лише констатацію факту існування спору про право, а й висновок щодо обставин, які потрібно встановити в позовному провадженні та які необхідні для прийняття рішення відповідно до ст. 39 КУзПБ та не можуть бути досліджені і встановлені за результатами розгляду заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство на підготовчому засіданні. Заперечуючи в поданому, відповідно до ст. 36 КУзПБ, відзиві проти вимог кредитора та посилаючись на недотримання сторонами вимог закону при вчиненні правочинів, на підставі яких кредитором

¹⁴ПОСТАНОВА ВС 24.09.2020, Справа № 916/3619/19, колегія суддів: Катеринчук Л.Й. – головуєчою, Васьковського О.В., Пескова В.Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92004901>.

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

було заявлено грошові вимоги, Боржник не надав доказів на підтвердження факту його звернення з відповідними позовами щодо оскарження дійсності таких правочинів як суду першої інстанції, так апеляційному суду. З огляду на таке, апеляційний суд дійшов висновку, що формальна незгода боржника з грошовими вимогами ініціюючого кредитора, заперечення ним права кредитора на стягнення заявленої суми коштів, висловлені боржником сумніви щодо дійсності правочинів без надання суду доказів доведення переконливості такої незгоди, невжиття боржником дій щодо спростування обставин, на яких ґрунтуються вимоги ініціюючого кредитора, шляхом оскарження в судовому порядку спірних правочинів, не можуть свідчити про наявність спору про право; натомість така поведінка боржника як контрагента кредитора згідно з цивільно-правовими договорами, не відповідає засадам справедливості, добросовісності та розумності (відповідно до ст. 3 ЦК України).

ПОЗИЦІЯ ВС

27. Порядок відкриття провадження у справі про банкрутство за заявою кредитора визначений ст. 39 КУзПБ.

Положення частин 1-3, 5 ст. 39 КУзПБ передбачають, що **перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні**, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом. Неявка в підготовче засідання сторін та представника державного органу з питань банкрутства, а також відсутність відзиву боржника не перешкоджають проведенню засідання. У підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо провадження у справі відкривається за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє можливість боржника виконати майнові зобов'язання, термін яких настав.

Боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість. За результатами розгляду заяви про відкриття провадження у справі та відзиву боржника господарський суд постановляє ухвалу про: відкриття провадження у справі; відмову у відкритті провадження у справі.

Отже, **завданням підготовчого засідання** господарського суду при розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є: перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; **установлення наявності спору про право**; установлення можливості задоволення таких вимог боржником до проведення підготовчого засідання у справі.

29. Підставою для відмови у відкритті провадження у справі законодавцем у частині шостій ст. 39 КУзПБ визначено те, що вимоги кредитора свідчать **про наявність спору про право**, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмета) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

Методом установлення таких фактів є: дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄДРСР, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

Така правова позиція викладена у постанові *ВС від 13.08.2020 у справі №910/4658/20 (п.69-71)*, від якої *колегія суддів під час розгляду справи №916/3619/19 не вбачає необхідності відступати*.

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

30. Колегія суддів звертається до правового висновку ВС у постанові від 03.06.2020 у справі №905/2030/19 про те, що в разі відсутності належного виконання господарського грошового зобов'язання в кредитора є можливість, окрім звернення до суду з позовом до боржника, скористатися можливістю застосування щодо такого боржника процедур, передбачених КУзПБ, для задоволення своїх кредиторських вимог у тому випадку, коли відсутній спір про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження. Положення КУзПБ не встановлюють обов'язку для ініціюючого кредитора доводити те, що боржник не має можливості виконати майнові зобов'язання, строк виконання яких настав. Доведення обставин можливості виконати майнові зобов'язання, строк яких настав, покладено саме на боржника.

У постанові від 23.06.2020 у справі №910/1067/19 Верховний Суд дійшов висновку про те, що достатнім є сам факт наявності в господарському суді двох спорів про право, результати вирішення яких можуть вплинути на розмір заявлених вимог ініціюючого кредитора. Неврахування судами факту існування двох спорів про право є такими помилками, які порушують принцип пропорційності господарського судочинства.

Отже, установлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є необхідною передумовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Протилежне матиме наслідком відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

31. Відповідно до Положення ст. 36 КУзПБ, а також із метою реалізації засад змагальності при розгляді справи про банкрутство в підготовчому засіданні, боржнику надано право на подання відзиву на заяву про відкриття провадження у справі та викладення своїх заперечень щодо вимог заявника (заявників) з наданням доказів необґрунтованості таких вимог.

Заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову (предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються

вимоги кредитора), які подано до суду до подання заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство, беззаперечно свідчить про наявність спору про право, відповідно до положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ, правовий висновок про що зроблено ВС у постанові від 13.08.2020 у справі №910/4658/20 (пункт 95).

Водночас ВС зауважує, що в місцевого господарського суду під час проведення підготовчого засідання відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також принципу диспозитивності господарського судочинства.

Отже, установлення господарським судом у підготовчому засіданні обставин наявності відкритого позовного провадження з розгляду спору щодо дійсності грошового зобов'язання, на підставі якого заявлено вимоги ініціюючого кредитора до боржника, зумовлює обов'язок суду відмовити у відкритті провадження у справі про банкрутство за такою заявою кредитора, відповідно до ч. 6 ст. 39 КУзПБ.

33. Колегія суддів вважає обґрунтованими висновки місцевого та апеляційного судів за наслідком проведення підготовчого засідання про наявність підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника..., які не погашені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду (до 24.12.2019) за умови відсутності доказів, що беззаперечно свідчать про наявність спору про право у вимогах ініціюючого кредитора, ... а саме заперечень боржника щодо вимог ініціюючого кредитора у вигляді позову (позовів) щодо оспорення дійсності правочинів, на яких ґрунтуються вимоги ініціюючого кредитора, який (які) пред'явлено до кредитора до моменту його звернення 05.12.2019 із заявою про відкриття щодо боржника справи про банкрутство, відповідно до ст. 34 КУзПБ.

3.ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

Висновки місцевого (ухвала 24.12.2019) та апеляційного (постанова 30.06.2020) судів узгоджуються з правовою позицією ВС, викладеною в постанові від 13.08.2020 (п.95) у справі №910/4658/20, щодо обставин (фактів), які можуть беззаперечно свідчити про наявність спору про право, відповідно до положень ч. 6 ст. 39 КУзПБ, як підстави для відмови у відкритті провадження у справі про банкрутство за заявою ініціюючого кредитора.

34. Колегія суддів зауважує, що, згідно з даними ЄДРСР, доступ до якого є відкритим, убачається, що позовне провадження у справі №916/2329/20 за позовом Боржника до Компанії про визнання недійсними договорів позики №1 від 10.10.2013 та №2 від 03.02.2014 і додатків до них порушено ухвалою місцевого господарського суду від 31.08.2020 з призначенням підготовчого засідання на 22.09.2020. Отже, є обґрунтованими висновки місцевого та апеляційного судів про відсутність спору про право у пред'явлених 05.12.2019 ініціюючим кредитором грошових вимогах до Боржника..., на дату проведення 24.12.2019 підготовчого засідання у справі про банкрутство №916/3619/19.

3.2.Справа №916/6210/20 про банкрутство ТОВ «Пілар»¹⁵

Фабула справи.

Кредитор звернувся до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство боржника, який не спроможний виконати свої грошові зобов'язання перед заявником у сумі 14,7 млн грн. У відзиві Боржник заперечував проти відкриття провадження у справі про банкрутство та зазначав, що заявник фактично просить відкрити провадження у зв'язку з неможливістю повернути собі наказ суду через проведення заходів у кримінальному провадженні і що зазначені обставини не

свідчать про неспроможність боржника виконати грошові зобов'язання перед Кредитором у виконавчому провадженні. Боржником зазначено, що заява Кредитора не містить жодних обґрунтованих доказів неплатоспроможності Боржника в частині виконання зобов'язань на суму 14,7 млн грн. (балансова вартість майна Боржника станом на 30.09.2018 становила 152,3 млн. грн, за рахунок частини якого можливо було повністю погасити заборгованість). Боржник також посилався на судові рішення у справі, де визнано недійсними електронні торги проведені ДП «СЕТАМ», визнано недійсним акт про проведені електронні торги від 10.04.2019, складений приватним виконавцем на підставі протоколу про проведення електронних торгів від 11.02.2019, оскільки реалізація майна Боржника відбулася незаконно, унаслідок продажу майна за заниженою ціною; та у справі №910/1125/19, у якій зобов'язано правопопередника ініціюючого кредитора повернути за актом приймання-передачі майно боржника (станок різки алмазним дротом). За твердженням боржника, ринкова вартість указанного майна на момент проведення торгів у межах виконавчого провадження становить більше 500 тис. доларів США, що за курсом НБУ дорівнювало б більше 14 000 000 грн (це дасть можливість погасити заборгованість перед кредитором). Місцевим господарським судом ухвалою від 23.11.2020, яка залишена без змін апеляційним господарським судом, провадження у справі про банкрутство відкритою ВС залишив судові рішення нижчих судів без змін, а касаційну скаргу без задоволення.

Короткі висновки:

Заперечення боржника щодо вимог заявника про його неплатоспроможність у вигляді судових рішень (предметом яких є визнання недійсним електронних торгів із продажу його майна та повернення майна боржника) не можуть бути підтвердженням наявності спору про право в розумінні положень ч.6 ст. 39 КУзПБ.

¹⁵ПОСТАНОВА 16.06.2021, Справа № 910/6210/20, ВС у складі колегії суддів КГС: Огородніка К.М.-головиуючого, Жукова С.В., Ткаченко Н.Г., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97783505>.

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

ПОЗИЦІЯ ВС

...

Відповідно до ч.1 ст. 39 КУзПБ, перевірка обґрунтованості вимог заявника, а також з'ясування наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство здійснюються господарським судом у підготовчому засіданні, яке проводиться в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Частинами 2, 3 цієї статті передбачено, що в підготовчому засіданні господарський суд розглядає подані документи, заслуховує пояснення сторін, оцінює обґрунтованість заперечень боржника, а також вирішує інші питання, пов'язані з розглядом справи. Якщо справа порушується за заявою кредитора, то господарський суд перевіряє обґрунтованість його вимог, їхню безспірність, ужиття заходів щодо примусового стягнення за цими вимогами відповідно до виконавчого провадження.

Згідно із положеннями ч.5 ст. 39 КУзПБ, за наслідками розгляду заяви про порушення справи про банкрутство та відзиву боржника господарський суд виносить ухвалу про: відкриття провадження у справі про банкрутство; відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство.

Отже, основне завдання підготовчого засідання полягає в з'ясуванні ознак неплатоспроможності боржника, наявності чи відсутності перешкод для подальшого руху справи про банкрутство.

Відповідно до ч.6 ст. 39 КУзПБ, суд відмовляє у відкритті провадження (проваджень) у справі про банкрутство, якщо:

вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження;

вимоги кредитора (кредиторів) задоволені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

Частиною 1 ст.34 КУзПБ, заява про відкриття провадження у справі про банкрутство подається кредитором або боржником у

письмовій формі та повинна містити:

...

Водночас можливість боржнику подати відзив на заяву про відкриття провадження у справі та викласти свої заперечення щодо вимог заявника (заявників) надана положеннями ст.36 КУзПБ, а, ураховуючи положення ст.74,76 – 77 ГПК України, до такого відзиву також повинні бути додані докази, які підтверджують викладені у відзиві доводи та заперечення.

Отже, системний аналіз зазначених положень КУзПБ дає підстави для висновку про те, що на кредитора, зважаючи на положення статей 74,76 - 77 ГПК України, покладено обов'язок надати докази на підтвердження наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, а на боржника покладено обов'язок надати суду докази, які спростовують або підтверджують вимоги заявника.

...

ВС акцентує увагу на тому, що завданням підготовчого засідання господарського суду у розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності/відсутності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

...

Підставою для відмови у відкритті провадження у справі положення ч.6 ст.39 КУзПБ визначають те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню відповідно до порядку позовного провадження.

Методом установлення наявності чи відсутності спору про право є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження ЄРСР, відомості з якого є відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

Зазначені висновки узгоджуються з правовою позицією, викладеною в постанові ВС від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20.

З огляду на викладене, колегія судів зауважує, що **встановлення відсутності спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора є необхідною передумовою для відкриття провадження у справі про банкрутство боржника. Протилежне матиме наслідком відмову у відкритті провадження у справі про банкрутство відповідно до ч.6 ст. 39 КУзПБ, згідно із якою підставою для відмови у відкритті провадження у справі є те, що вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню в порядку позовного провадження.**

Судами попередніх інстанцій встановлено, що кредитор на підтвердження непогашеного грошового зобов'язання боржника разом із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство надав належним чином завірнені копії: ...

Рішення суду й наказ свідчать про наявність грошового зобов'язання, а дата постанови про відкриття виконавчого провадження свідчить про період часу, протягом якого зобов'язання не виконується боржником. Інші докази свідчать про ознаки неплатоспроможності боржника та неможливість домогтися виконання рішення суду інакше, як через застосування процедур з банкрутства.

...

Однак заперечення боржника щодо вимог заявника про його неплатоспроможність у вигляді судових рішень (предметом яких є визнання недійсним електронних торгів з продажу його майна та повернення майна боржника) **не можуть бути підтвердженням наявності спору про право в розумінні положень ч.6 ст. 39 КУзПБ.**

Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету)

зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо, чого в цьому конкретному випадку, судами попередніх інстанцій встановлено не було.

Колегія суддів вважає, що господарський суд може встановити наявність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора за умови, коли такі вимоги не були предметом судового розгляду в позовному провадженні, натомість **судове рішення (яке набрало законної сили та є чинним), прийняте за результатом розгляду спору щодо грошових вимог, які є підставою для звернення з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, не свідчить про факт наявності спору між боржником та кредитором щодо вказаних грошових вимог.** При цьому невід'ємним є встановлення судами фактичних обставин щодо відсутності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що стосуються грошових вимог, які стали підставою для звернення з заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство (до прикладу, визнання недійсним правочину, на підставі якого виникла заборгованість боржника перед ініціюючим кредитором, ураховуючи наявне судове рішення про стягнення цієї заборгованості).

Наявність рішення господарського суду у справі № 911/2179/15, яке набрало законної сили на момент звернення ініціюючого кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, за яким заборгованість Боржника перед Кредитором складає 14,7 млн грн, за відсутності доказів її погашення боржником, є підтвердженням вирішення спору про права судом у позовному порядку.

Положення КУзПБ не встановлюють обов'язку для ініціюючого кредитора доводити те, що боржник у справі про банкрутство не має можливості виконати майнові зобов'язання, термін яких настав. Доведення обставин можливості виконати майнові зобов'язання, строк яких настав, покладено саме на боржника, про що свідчить те, що боржник може надати підтвердження спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість (ч.3 ст. 39 КУзПБ).

3. ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

Відсутність відзиву боржника на заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство, а також відсутність підтвердження боржником спроможності виконати свої зобов'язання та погасити заборгованість не перешкоджає провадженню у справі. Покладення на ініціюючого кредитора обов'язку доведення обставин можливості виконання боржником майнових зобов'язань, строк яких настав, суперечить засадам змагальності сторін (постанова ВС від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19).

У справі, що розглядається, боржник не навів доказів зворотного, а саме: відсутності ознак неплатоспроможності, належних доказів на підтвердження спроможності виконати свої грошові зобов'язання суду не надав, тим самим боржник не заперечив про наявність заборгованості за рішенням у справі №911/2179/15, що залишається непогашеною тривалий час, зазначивши, що примусове виконання рішення є наразі неможливим через обставини, які не залежать від кредитора.

Отже, зважаючи на положення ст.74, 76–77 ГПК України, ч.2 ст. 36 КУзПБ твердження боржника про його платоспроможність із посиланням на судові рішення у справах № 761/15797/19 та № 910/1125/19, не були доведені боржником...

Колегія суддів зазначає, що чинне законодавство не пов'язує припинення зобов'язання за чинним рішенням суду, яке не виконано боржником протягом тривалого часу, на підставі якого кредитор звернувся із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, із наявністю судових рішень за участю боржника, зокрема у спорах щодо його майна, та не позбавляє кредитора права на отримання встановленої рішенням суду заборгованості. Звернення кредитора до суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство, по суті, є реалізацією кредитором права на судовий захист власних майнових прав за відсутності належного виконання грошового зобов'язання боржником.

З огляду на зазначене, КГС зауважує, що

скаржником не спростовано висновки судів попередніх інстанцій, а висновки попередніх судів у цій справі є такими, що відповідають правовій позиції ВС, викладеній у постановках КГС ВС від 03.06.2020 у справі № 905/2030/19, від 20.05.2021 у справі №924/1277/20.

3.3. Справа № 904/5819/20 про банкрутство ТОВ « Львівські автобусні заводи»¹⁶

Фабула справи.

Фінансова компанія звернулося до місцевого господарського суду із заявою про відкриття провадження у справі про банкрутство Боржника. Заява, датована 22.10.2020, до суду подана в листопаді 2020, мотивована наявністю судових рішень, якими підтверджується безспірна заборгованість на суму 31 млн грн, які є непогашеними. Місцевий господарський суд ухвалою від 08.12.2020, яка залишена без змін апеляційним господарським судом (постанова від 03.03.2021), провадження у справі відкрив. Боржник подав касаційну скаргу, яку обґрунтовував тим, що суд апеляційної інстанції застосував ст.39 КУзПБ без урахування правових висновків, викладених у постановках ВС у справах № 910/2522/20, № 910/4658/20, № 910/1067/19, № 910/126/20, № 905/2030/19, № 910/16413/19, та ст. 36 ЗУ «Про іпотеку» без урахування правових висновків ВС, викладених у постановках від 26.02.2019 у справі № 914/355/17, від 15.03.2018 у справі № 927/84/16, від 03.04.2018 у справі № 911/2798/16, від 20.06.2018 у справі № 756/31271/15-ц, зазначив, що існує реальний спір про право між заявником та боржником. ВС залишив касаційну скаргу без задоволення з урахуванням того, що нижчими судами встановлено обставину відсутності на момент постановлення ухвали суду першої інстанції про відкриття провадження у справі про банкрутство, судових справ, які б свідчили про наявність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора;

¹⁶ПОСТАНОВА 07.07.2021у, Справа № 904/5819/20, ВС у складі колегії суддів КГС: Жукова С.В. - головуєчого, Банаська О.О., Огородніка К.М., <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98235435>.

3.ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

установлено, що позовну заяву Боржника про визнання недійсними договорів відступлення права вимоги ухвалою від 27.11.2020 залишено без змін, а ухвалою від 14.12.2020 повернуто заявникові.

ПОЗИЦІЯ ВС

13. Відповідно до приписів ч. 6 ст. 39 КУПБ, господарський суд відмовляє у відкритті провадження у справі, якщо вимоги кредитора свідчать про наявність спору про право, який підлягає вирішенню у порядку позовного провадження; вимоги кредитора (кредиторів) задоволені боржником у повному обсязі до підготовчого засідання суду.

17. ..., системний аналіз ... положень КУПБ дає підстави для висновку про те, що на кредитора, з урахуванням положень статей 74, 76-77 ГПК України, покладено обов'язок надати докази на підтвердження наявності підстав для відкриття провадження у справі про банкрутство, а на боржника покладено обов'язок надати суду докази, які спростовують або підтверджують вимоги заявника.

18. ВС звертає увагу на те, що завданням підготовчого засідання господарського суду у розгляді заяви про відкриття провадження у справі про банкрутство є перевірка обґрунтованості вимог заявника (заявників) на предмет відповідності таких вимог поняттю «грошового зобов'язання» боржника перед ініціюючим кредитором; установлення наявності/відсутності спору про право; установлення обставин задоволення таких вимог до проведення підготовчого засідання у справі.

19. Відсутність спору про право в розрізі процедури банкрутства полягає у відсутності неоднозначності в частині вирішення питань щодо сторін зобов'язання, суті (предмету) зобов'язання, підстави виникнення зобов'язання, суми зобов'язання та структури заборгованості, а також строку виконання зобов'язання тощо.

20. Методом установлення наявності чи відсутності спору про право є дослідження господарським судом відзиву боржника, заслуховування пояснень представника боржника або дослідження Єдиного реєстру

судових рішень, відомості з якого відкритими та загальнодоступними, на предмет наявності на розгляді іншого суду позову боржника до ініціюючого кредитора з питань, що зазначені вище.

21. Спір про право пов'язаний винятково з порушенням, оспоренням або невизнанням, а також недоведенням суб'єктивного права, при якому існують конкретні особи, що перешкоджають в реалізації права. При відсутності цих елементів не може бути й спору про право. Наявність зацікавленості інших осіб у вирішенні певної категорії справ можливо виявити лише після пред'явлення заяви до суду й здійсненні підготовчих дій до розгляду справи або при розгляді справи по суті.

22. При цьому ВС зауважує, що в суду першої інстанції під час проведення підготовчого засідання у справі про банкрутство відсутня можливість вирішення такого спору про право, що, у свою чергу, пов'язано з особливостями позовного провадження, як-от: пред'явлення позову, можливості подання зустрічного позову, складу учасників справи в позовному провадженні, прийняття позовної заяви до розгляду та відкриття провадження у справі, а також диспозитивністю господарського судочинства тощо (*аналогічні висновки про застосування норм права викладені у постанові ВС від 15.06.2021 по справі № 904/3074/20*).

23. Суд апеляційної інстанції встановив, що судові рішення в третейських справах та справах № 910/17498/13, № 910/16374/13, № 910/5078/15-г є такими, що набрали законної сили та не оскаржені у встановленому чинним законодавством порядку, що не заперечується представником боржника.

24. Вищеозначеними судовими рішеннями, як встановлено в оскаржуваній постанові суду апеляційної інстанції, підтверджується безспірна заборгованість боржника перед ініціюючим кредитором на суму 31 млн грн, за вказаним рішенням відкрито виконавче провадження.

26. Також колегія суддів зазначає, що заперечення боржника щодо вимог заявника у вигляді позову (предметом якого є оспорення боржником обставин, на яких ґрунтуються вимоги кредитора), який подано до суду до подання

3.ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВІ ПРО БАНКРУТСТВО (ДОВОДИ ПРО НАЯВНІСТЬ СПОРУ ПРО ПРАВО ВІДХИЛЕНО)

заяви кредитора про відкриття провадження у справі про банкрутство беззаперечно свідчить про наявність спору про право, відповідно до положень ч.6 ст. 39 КУзПБ (висновок про застосування норм права, який викладено у постанові ВС від 13.08.2020 по справі № 910/4658/20).

27. З урахуванням того, що судами попередніх інстанцій установлено обставину відсутності на момент постановлення ухвали суду першої інстанції про відкриття провадження у справі про банкрутство, судових справ, які б свідчили про наявність спору про право щодо вимог ініціюючого кредитора, колегія суддів суду касаційної інстанції дійшла до висновку про обґрунтованість позиції суду апеляційної інстанції стосовно того

що доводи Боржника на допущене судом першої інстанції порушення вимог закону, яке, на його думку, полягає в нездійсненні перевірки обґрунтованості вимог заявника, викладених у відзиві на заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство, що полягає в не дослідженні факту наявності спору про право між Фінансовою компанією та Боржником, є безпідставними.

28. Колегія суддів суду касаційної інстанції, беручи до уваги висновки про застосування норм права, викладені в постановках ВС від 13.08.2020 у справі № 910/4658/20, від 15.06.2021 у справі № 904/3074/20, дійшла до висновку про правильне застосування судами першої та апеляційної інстанцій в оскаржуваних судових рішеннях положень ст. 39 КУПБ.